

FUTBOLCU İLE KULÜBÜ VE MİLLÎ TAKIM ARASINDAKİ HUKUKÎ İLİŞKİLER

(Legal Relations between the National Team and
the Club and Football Player)

Prof. Dr. Hasan PETEK

ÖZET

Hemen her spor dalında uluslararası müsabakalar yapılmakta, bunlara ise o spor dalının ulusal düzeydeki elit sporcuları katılmaktadır. Bu sporcular, bir kulüple sözleşme yapmış profesyonel sporcular veya herhangi bir kulübe bağlı olmayan sporcular olabilir. Ulusal federasyon tarafından uluslararası bir müsabakada ülkesini temsil etmek üzere bir sporcuya görev verildiğinde, sporcunun bu görevi haklı bir sebep olmaksızın reddetmesi mümkün değildir; aksi takdirde hakkında disiplin yaptırımları (para cezası, müsabakalardan men vs.) uygulanabilir. Sporcunun bağlı olduğu kulüp için de para cezası gibi disiplin yaptırımları söz konusu olabilir. Çalışmamızda özellikle futbol sporu esas alınmakla birlikte, yapılan açıklamalar niteliğine uygun düştüğü ölçüde diğer spor dalları bakımından da uygulanabilir. Çalışmamızda kulüp ile futbolcu, kulüp ile Türkiye Futbol Federasyonu arasındaki hukuki ilişki tespit edildikten sonra, TFF ile futbolcu arasındaki hukuki ilişki tespit edilmeye çalışılarak, millî takım görevinin kabul edilmesinin ve edilmemesinin gerek futbolcu gerekse kulübü bakımından sonuçları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Spor, Futbol, Futbolcu, TFF, millî takım, Futbol Kulüpleri, Kulüp ile TFF arasındaki hukuki ilişki, futbolcu ile TFF arasındaki hukuki ilişki.

Abstract

International competitions are being held in almost each sports branch that the participants are the national elite athletes of those sports branches. These athletes might be part of a club with a contract as professional players as well as athlete who has no contract with a club. The athletes cannot refuse the duty of representing country in an International event which is given by the National Federation unless he has a valid ground; otherwise he might face disciplinary action (such as cash fine, banned from competitions etc.). The club, the athlete has contract with, also might face with enforcements like cash fine. This study will be based on football, yet the explanations can be put into practise in other branches of

sports if they are suitable. In this study, the consequences of acceptance and refusal of the National Team duty for team and player are analysed after the legal relationship between club and football player, also legal relationship between TFF (Turkish Football Federation) and football player are determined.

Keywords: Sports, Football, Football player, TFF, National Team, Football Clubs, Legal relations between club and TFF, Legal Relations between football player and TFF.

GİRİŞ

Futbol sporunun tüm dünyada yaygınlaşması, popülerliğinin devam etmesi ve artması, ülkeler arası dostluk ilişkilerinin kurulması ve güçlenmesi, kültürel ve sportif etkilenmelerin gerçekleşmesi, futbolcular ile teknik direktörler ve ülkelerin tanıtımının sağlanması, ekonomi ve turizm alanına katkı vermesi gibi sebeplerle UEFA gibi kıta konfederasyonları veya FIFA tarafından hazırlık maçı veya resmî nitelikte millî maçlar organize edilmektedir. Her konfederasyon ve ülkede millî maçlara ilişkin kuralların aynı şekilde uygulanabilmesi için FIFA tarafından düzenlemeler yapılmaktadır. TFF tarafından da FIFA düzenlemeleri esas olmak üzere millî maçlar konusunda bazı hükümler getirilmiştir. Çalışmamızda bu hükümler sayesinde millî maçlarla ilgili olarak futbolcu ile kulübü, kulüp ile TFF ve futbolcu ile TFF arasındaki hukukî ilişkiler incelenecektir.

Futbolcunun millî takım maçlarına katılması, hem futbolcunun deneyim kazanması, hem de uluslararası alanda kendisini göstermesi ve böylece transfer piyasasında değerinin artması sebebiyle oldukça önem taşımaktadır¹. Ülkeler de (ulusal federasyonlar) millî takımları sayesinde uluslararası camiada tanınmakta, prestij kazanmakta, ekonomik bakımdan da büyük yarar elde etmektedir. Fakat, kulüpler bakımından ise, millî takım maçları büyük bir risk taşımaktadır. Zira, millî takım maçlarında, millî duyguların etkisiyle hırsıyla oynayan bir futbolcunun sakatlanma olasılığı çok fazladır. Futbolcusu sakatlandığı takdirde, onun işgücünden yoksun kalacak, bu yüzden önemli maçları, kupaları, şampiyonlukları kaybedecek ve dolayısıyla maddî açıdan zor durumda kalacak bir kulübün, futbolcusunun millî maçlara katılmasına izin vermek istememesini veya izin verse bile sakatlanmaması yolunda futbolcusunu uyarmasını anlamak hiç de zor değildir. Bunun dışında, kendisine ihtiyaç duyduğu bir anda futbolcusunun millî maç sebebiyle kulübüne katkı sağlayamıyor olması da, kulüpler bakımından olumsuz bir durum olarak görünmektedir². Karşılıklı

¹ **Väth, Heinrich:** Fußballspielen als Beruf (in: Verkaufte Faszination, 30 Jahre Fußball-Bundesliga, Hrg. Klaus Hensen, Essen 1993), s.144-145.

² Millî takıma oyuncu vermek, 1980'li yılların başına kadar, kulüpler için bir gurur kaynağı olduğu hâlde, şimdilerde bu prestij niteliği değişerek, sonuçlarının da hesaplanması gereken bir alışveriş olarak algılanmaya başlanmıştır. Prestij, artık "millî" bir prestij olmaktan çok, takımın kalitesinin

menfaatlerin söz konusu olduğu bu konuda, futbolcuların millî takım hazırlıklarına veya maçlarına katılıp katılmamaları, onların veya kulüplerin arzusuna bırakılmış değildir³; haklı bir sebep olmaksızın katılmama, hem futbolcu hem de kulübü bakımından ulusal federasyonlar tarafından disiplin cezasına hükmedilmesini gerektirmektedir.

Millî takım görevlendirmesi sebebiyle futbolcu ile kulübü, federasyon ile kulüp ve özellikle federasyon ile futbolcu arasındaki ilişkiler aşağıda ayrıntılarıyla incelenmiştir. Futbolcu ile kulübü ve federasyon ile kulüp arasındaki hukukî ilişkiye yönelik doktrinde ve yargı kararlarında değerlendirmeler yapılmış olmakla birlikte, federasyon ile futbolcu arasındaki ilişki -tespit edebildiğimiz kadarıyla- şimdiye kadar hiçbir şekilde irdelenmemiştir.

I. Futbolcu İle Kulübü Arasındaki İlişki

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, profesyonel takım kurmasına izin verilen ve profesyonel futbolcu istihdam etmek isteyen kulüpler ile futbol sporunu bir kulübe sözleşmeyle bağlı olarak, bu sözleşmenin kendisine yüklediği sorumluluk altında ve bir ücret karşılığında yapmak isteyen futbolcu arasında kurulan bir sözleşmedir. Dolayısıyla bu sözleşmenin konusu, futbolcunun ücret karşılığında kulübü için futbol oynamayı taahhüt etmesi, gücünü ve mesaisini bu amaç uğruna harcamayı yükümlenmesi; kulübün de, bunun karşılığında futbolcuya ücret ödemeyi üstlenmesidir⁴.

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, esas itibarıyla futbolcunun kulübü için futbol oynamayı taahhüt ettiği (üstlendiği), yani bir iş görme edimini yükümlendiği sözleşmedir. İş görme edimini içeren sözleşmelerde, taraflardan biri (iş gören), diğer tarafa (iş sahibine) karşı, daima bir iş görme borcu altına girmekte ve o, bu borcunu iş görme olarak nitelendirilen bir faaliyette bulunmak suretiyle yerine getirmektedir. Bu sebeple, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi de, iş görme sözleşmeleri içinde değerlendirilmelidir. Sözleşmenin unsurları olarak iş görülmesi, süreklilik, ücret, ba-

ve başarısının tescil edilmesi itibarıyla, kulüp kimliği adına duyulan bir prestijdir. Kulüplerin teknik direktörlerinin, millî takıma giden futbolcularının sakat dönmelerinden yakınması, kulübün futbolcusuna ihtiyacı olduğu bir dönemde gereksiz yere (örneğin, "önemsiz, iddiasız" bir maç için) millî takım kampına çağrılmasını protesto etmesi, normal olaylardan olmuştur (**Bora, Tanıl/Erdoğan, Necmi:** Dur Tarih, Vur Türkiye (içinde: Futbol ve Kültürü, Derleyenler: Roman Horak / Wolfgang Reiter / Tanıl Bora, 2. Bası, İstanbul 2001), s.234-235).

³ Basın ve yayın organlarında "millî takımı bırakıyor, millî takımdan affını istedi, millî takıma veda etti" gibi haberlerin yapıldığı görülmektedir. Bir futbolcunun tek tarafı iradesiyle millî takıma katılmaktan kaçınması mümkün değildir. Fakat millî takım yöneticileri, millî takımda yer almak istemeyen futbolcuları (isteksiz olmaları sebebiyle) genellikle takıma almadıklarından, futbolcunun görev almak istemediğine ilişkin beyanları dolaylı olarak haberlerdeki sonuca yol açmaktadır.

⁴ **Petek, Hasan:** Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Ankara 2002, s.33.

ğımlılık, sözleşmenin genel ve özel hükümleri hakkında anlaşma belirtilmelidir. Bu unsurlardan hareketle, sözleşmenin hukukî niteliği hizmet sözleşmesi olarak tespit edilmelidir⁵.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 393. maddesinin birinci fıkrasına göre; *"Hizmet sözleşmesi, işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle işgörmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir."*

4857 sayılı İş Kanunu'nun 2. maddesinin birinci fıkrasına göre ise, *"Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir. İşveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birime işyeri denir."*

Futbolcunun yaptığı faaliyet, bir hizmet edimini, bir kulübe bağlı olarak ücret karşılığında ifa etmektedir. Bu itibarla, futbolcu hizmet ifa ettiği için, sözleşmenin hukukî niteliği iş görme sözleşmelerinden hizmet sözleşmesidir. İş Kanunu'nda da, genel olarak bir hizmet sözleşmesiyle işverene bağlı olarak çalışma ilişkileri düzenlendiği için, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin de, İş Kanunu'na tâbi olduğu düşünülebilir. Çünkü İş Kanunu işçiyi çok daha fazla koruyan düzenlemeler getirmiştir. Fakat İş Kanunu'nun 4. maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde sporcular hakkında İş Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı açıkça ifade edildiğinden, futbolcu ile kulübü arasındaki ilişkiye, Borçlar Kanunumuzun hizmet sözleşmesine ilişkin 393 ve sonraki hükümlerinin uygulanması gerekir⁶.

Futbolcu ile kulübü arasında bir hizmet sözleşmesi bulunduğundan, futbolcunun sözleşme süresi içerisinde sadece kulübüne karşı edimini ifayla yükümlü olduğu, eğer geçici transfer sözleşmesi yapılmışsa bu sözleşmenin geçerli olduğu dönemde geçici olarak transfer olduğu kulübüne karşı yükümlülüklerini yerine getireceği kabul

⁵ Sözleşmenin unsurları ve hukukî niteliği hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Petek**, s.35 vd.

⁶ Futbolcu ile kulübü arasındaki ilişkinin hizmet sözleşmesi olması sebebiyle Borçlar Kanunu hükümlerine tâbi olması gerekmele birlikte, TFF tarafından yapılan düzenlemeler profesyonel futbolcu ile kulübü arasındaki hizmet sözleşmesini geniş ölçüde etkileyen hükümler içermektedir. TFF tarafından çıkarılan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılacak sözleşmelerin şartları belirlenmiş, sözleşmelerin süresi, sözleşmelerin yapılma zamanı, her iki taraf için sözleşmeden doğan yükümlülükler, sözleşmelerin hangi şartlarla feshedilebileceği, futbolcuların kulüplerinden ayrılarak başka kulüplere geçmeleri gibi konular, ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan, Borçlar Kanunu'nun emredici hükümlerine aykırı olmayan bu Talimat hükümleri ile Futbol Federasyonu'nun diğer Talimatları ve diğer özel kuralların (FIFA Talimatları gibi) öncelikle uygulanması gerekir. Ancak, kulüp ile futbolcu arasındaki ilişkiyi düzenleyen bu Talimat'ta ve diğer Talimatlarda bir hüküm bulunmadığı takdirde, işin niteliğine uygun düştüğü ölçüde Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerinin uygulanması gerekir (**Petek**, s.46, dn.29).

edilmektedir⁷. Futbolcu ile TFF veya kulüp ile TFF arasında sözleşmeden kaynaklanan (örneğin ödünç iş ilişkisi gibi) bir ilişki bulunmamakla birlikte, futbolcunun millî takıma gönderilmesi durumunda da, futbolcunun bu süre içerisinde kulübüyle ilişkisinin askıya alındığı, futbolcuya talimat verme ve ondan futbol oynamasını isteme hakkının TFF'ye geçtiği sonucuna varılmalıdır⁸.

Federasyon tarafından talep edilen futbolcuyu kulübü millî takımda görevlendirmezse, futbolcuyu kendi müsabakalarında da oynatamaz; aksi takdirde söz konusu futbolcunun katıldığı bütün karşılaşmalarda ilgili kulüp hükmen mağlup sayılır (FIFA Talimatı Ek 1 m.6/2).

II. Kulüp İle Türkiye Futbol Federasyonu Arasındaki İlişki

Çatı organizasyon olarak her ülkede ve her spor branşında, o sporla ilgili tüm faaliyetleri idare etmekle ve geliştirmekle görevli olan Federasyonlar, uluslararası alanda da (UEFA veya FIFA gibi organizasyonlarda) o spor dalında ülkelerini temsil etmektedir. Tüm dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de futbol en popüler spor dalı olma özelliğine sahiptir. Bu sporun ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütülmesi, teşkilâtlandırılması, geliştirilmesi ve Türkiye'nin futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil edilmesi, TFF tarafından sağlanmaktadır⁹. Bu kadar önemli bir konumda olmasına rağmen, özellikle 5894 sayılı Kanun'dan önce TFF'nin hukukî niteliğinin açık bir şekilde ortaya konulması mümkün olamamaktaydı. Bunun sebebi, Federasyon'un kurulması, teşkilât, görev ve yetkilerine ait esas ve usullerin düzenlenmesi amacıyla çıkarılan 3813 sayılı Kanun'la (ve daha sonra bu Kanun'da yapılan değişikliklerle) getirilen hükümlerin, özel hukuk veya kamu hukuku tüzel kişilerinden farklı bir yapı ortaya koymasıydı.

Tarihsel süreç içerisinde birçok kanun kapsamında (3289, 3461, 3813, 5719 sayılı Kanunlarla) hukukî niteliği farklı görünüm arz eden TFF, 5.5.2009 tarihinde kabul edilen 5894 sayılı Kanun'la farklı bir yapılanma içerisine girmiştir¹⁰. Bu şekilde, yukarıdaki kanunlarla sağlanan gelişim son hâlini almıştır. Hukukî niteliği bakımın-

⁷ Geçici transfer ve hukukî niteliği hakkında bkz. **Petek**, s.307 vd.

⁸ Kulübün emir ve talimat verme yetkisi, profesyonel futbolcunun millî takım kampı ve maçları sırasında belirlenen dönem için federasyona geçmektedir (**Baştürk, Faruk**: İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu, İstanbul 2007, s.180).

⁹ TFF, bağlı olduğu uluslararası federasyonun (UEFA ve FIFA) ülkesel anlamda verdiği düzenleme ve denetleme görevini 5894 sayılı Kanun'dan almış olduğu yetkiler dâhilinde kullanılan bir ulusal futbol federasyonudur (**Koçak, Talat Emre**: Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, Ankara 2007, s.43).

¹⁰ TFF'nin değişik kanunlarla geçirdiği evrim üzerine ayrıntılı bir değerlendirme için bkz. **Ertaş, Şeref / Petek, Hasan**: Spor Hukuku, 2.Bası, Ankara 2011, s.193 vd.

dan TFF'nin, 5719 sayılı Kanunla getirilen, özel hukuk hükümlerine tâbi, kanunla kurulan özel statüde bir dernek olma niteliği pekiştirilmiştir¹¹.

Kanaatimizce TFF, özel hukuk tüzel kişilerinden -özel statüde bir- dernek niteliğindedir. Kamu hukuku tüzel kişilerinin kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak idarî işlemlerle kurulmalarına karşılık, özel hukuk tüzel kişilerinin kuruluşu -kural olarak- hukukî bir işleme dayanır; bazı özel hukuk tüzel kişileri ise kanunla kurulmuştur¹². TFF de 1923 yılındaki ilk oluşumunda dernek birliği (üst kuruluş-federasyon)¹³ şeklinde kurulmuştur. Futbol kulüpleri özel bir dernek statüsünde olduğuna

¹¹ Doktrinde, 5894 sayılı Kanun'dan sonra bile TFF'nin kamu tüzel kişisi olarak değerlendirilmesi gerektiği, zira bir tüzel kişinin özel hukuk hükümlerine tâbi tutulmasının onu özel hukuk tüzel kişisi hâline getirmeyeceği, kamu düzeni, sporun geliştirilmesindeki kamu yararı, kamu hizmeti niteliği taşıyan spor etkinlikleri ve spor karşılaşmalarından elde edilen kamu hizmetine yönelik gelirler de dikkate alındığında TFF'nin kamu tüzel kişisi görünümünde olduğu ifade edilmiştir (**Özelçi, Aytaç:** Türkiye Futbol Federasyonu'nun Türk Hukukundaki Yeri, Ankara 2010, s.97-98). Bu görüşe karşı, bir tüzel kişinin kanunda özel hukuk hükümlerine tâbi tutulmuş olması onu özel hukuk tüzel kişisi hâline getirmeyecekse, kanunda niçin bu ifadenin (özel hukuk hükümlerine tâbi) kullanıldığı sorusu sorulabilir; TFF kamu tüzel kişisi sayılacaksa, kanunda bunun açıkça ifade edilmemesinin gerekçesi de ikinci olarak sorulmalıdır. Belki bu sorulara cevap olarak, UEFA ve FIFA gibi futbolun uluslararası örgütlerinin spora devletin müdahalesini hoş görmeleri sebebiyle ve futbolu (futbol federasyonunu) bir kanunla düzenleyen birkaç ülkeden biri olan Türkiye'ye (aslında TFF'ye) karşı yaptırım uygulamalarından kaçınmak amacıyla kanuna "özel hukuk hükümlerine tâbi" ifadesinin konulduğu, fakat tarihsel süreçte de görüldüğü gibi spordan (özellikle futboldan) devletin elini çekememesi verilebilir. Bununla birlikte, sırf kanunda böyle bir ifadenin kullanılmasının UEFA ve FIFA'yı tatmin etmeyeceği, fiiliyatta da özel hukuk hükümlerinin uygulanması sebebiyle TFF'ye herhangi bir yaptırım uygulanmadığı belirtilebilir. Anayasa Mahkemesi'nin bir kararının (6.1.2011, E.2010/61, K.2011/7 - RG.: 26.2.2011, S.27858) karşı oy yazısında, TFF'nin bir kamu tüzel kişisi olduğu şu ifadelerle savunulmuştur: "TFF'nin kanunla kurulması, tüm gelirlerinin her türlü vergi, resim ve harçtan muaf olması (5794 s.y.15.mad) disiplin cezası verebilmesi (5894 s.y. mad. 11) ve futbol alanında tekel durumunda olması gibi bir takım kamu gücü ayrıcalıkları ile donatılması; görevleri ve yetkileri yönünden incelendiğinde de; haklarını, sorumluluklarını ve borçlarını doğrudan etkileyen tek taraflı, idarî ve icrai nitelikte işlemler yapabilmesi, işlemlerini kamu gücünü kullanarak yerine getirmesi, ayrıca futbol seyircileri bakımından kamu düzenini doğrudan ilgilendiren konularda kararlar alması ve kararlarla ilgili yaptırımları belirleme yetkisinin bulunması, bu Kuruluşun bir kamu kurumu olduğunu göstermektedir. Öğretide de açıklanan hukuki nitelikleri nedeniyle TFF'nin bir kamu tüzel kişisi olduğu kabul edilmektedir."

¹² Örneğin, özel hukuk tüzel kişisi niteliği taşımasına rağmen Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı, 3388 sayılı Türk Silahlı Kuvvetlerini Güçlendirme Vakfı Kanunu'yla kurulmuştur. Yine özel hukuk tüzel kişisi niteliğinde, dernek olarak faaliyet gösteren Türkiye Kızılay Derneği ve Türk Hava Kurumu'nun tüzüklerini onaylamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir (DK.m.27/VI). Dernekler Kanunu hükümlerine göre kurulan Türkiye Jokey Kulübü de, TFF gibi geniş kamusal yetkilerle donatılmıştır.

¹³ 1920'li yıllarda hem kamu yararı gözetilen dernek statüsü kazanan ve hem de Türkiye'yi dışarıda temsil etmeye hükümetçe yetkili kılınmış tek spor örgütü olan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ), Türk sporcularının 1924 Paris Olimpiyat Oyunlarına katılabilmelerini sağlamak amacıyla, ilgili spor dallarındaki uluslararası federasyonlara üyelik başvurusunda bulunmuştur. Türk sporunun ilk teşkilâtı olan Türk İdman Cemiyetleri İttifakı'nın kurulmasının ardından Yusuf Ziya Öniş başkanlığında ilk Türk Futbol Federasyonu 1923 yılında Şehzadebaşı'ndaki Le-

göre, onların bir araya gelmesi de, özel bir birlik şekli olan federasyondur. Bu birliğin kanunla kurulması ve kamusal hizmetler yürütmesi, onun bir özel hukuk tüzel kişisi (özel statüde bir dernek) olma niteliğine zarar vermez¹⁴.

Dünyanın başka ülkelerinde de futbol federasyonlarının dernek statüsünde oldukları görülmektedir¹⁵. Örneğin, Almanya'daki futbol faaliyetlerini yürütmek üzere, merkezi Frankfurt (Main) olarak kurulan Alman Futbol Konfederasyonu [Deutscher Fußball-Bund (DFB)], Alman Medenî Kanunu (BGB) § 55 ve devamı ile § 21 anlamında tescilli, hukukî işlem ehliyetine sahip bir dernektir; üyeleri de, federal lig kulüpleri ve lisanslı ligin sermaye şirketleri, bölgesel ve eyalet olarak faaliyet gösteren federasyonlardır. DFB'ye üye olan kulüpler arasındaki maçların yapıldığı Federal Futbol Ligi, DFB'nin bir dernek olarak yaptığı faaliyetlerden biridir.

tafet Apartmanı salonunda yapılan toplantıda “Futbol Heyet-i Müttehidesi” adıyla kurulmuştur. Görüldüğü gibi, TFF'nin kuruluşunda tamamen spor kulüplerinin iradesi etkili olmuştur.

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun 2/g hükmüne göre “Üst kuruluş: Derneklerin oluşturduğu tüzel kişiliği bulunan federasyonları ve federasyonların oluşturduğu konfederasyonları” ifade eder. Medenî Kanunumuzun 96. maddesine göre de, federasyonlar, kuruluş amaçları aynı olan en az beş derneğin, amaçlarını gerçekleştirmek üzere üye sıfatıyla bir araya gelmeleriyle kurulur; her federasyonun bir tüzüğü bulunur. Diğer federasyonların tüzükleri kurucuları tarafından hazırlanmakta ve Genel Kurul tarafından değiştirilmekte olmasına karşın, TFF'nin tüzük niteliğindeki Kanunu, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından çıkarılmakta ve değiştirilmektedir.

- ¹⁴ Futbol kulüplerinin bir araya gelerek, federasyonu oluşturdukları söylenmekle birlikte, federasyonun üyelerinin sadece futbol kulüplerinden ibaret olmadığı da görülmektedir. Gerçekten de, TFF Statüsü'nün 9. maddesine göre TFF'nin üyeleri şunlardır: a) Türkiye Profesyonel futbol liglerinde yer alan kulüpler; b) Türkiye Amatör Spor Kulüpleri Konfederasyonu; c) Profesyonel Futbolcular Derneği; d) Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği; e) Türkiye Faal Futbol Hakemleri ve Gözlemcileri Derneği; f) Bünyesinde futbol faaliyeti bulunan engelliler spor federasyonları; g) FIFA veya UEFA İcra Kurulu'nda aktif görev yapan kişiler; h) FIFA veya UEFA'nın komitelerinde fiilen en az 10 yıl görev yapan kişiler; i) TFF başkanlığını asaleten yapmış kişiler; j) Genel Kurul tarafından üyeliğe kabul edilecek diğer kişiler. Federasyonun özel statüde bir üyeli birlik olarak tanımlanması, sadece futbol kulüplerinin değil, futbolla ilgili diğer kişi ve kuruluşların da üye olabilmesine imkân sağlar.

Aynı şekilde Federasyon, şirketleşen kulüpler bakımından da üst birlik niteliği taşır. TFF Statüsü'nün 76. maddesinin beşinci fıkrasına göre “Futbolla uğraşan bir kulüp futbol şubesini ilgili kanun ve yönetmelikler doğrultusunda kurulmuş bir anonim şirkete devredebilir.” Bu şekilde şirketleşen kulüpler hakkında da Federasyon karar almakta, onların faaliyetlerini de düzenlemektedir.

- ¹⁵ Spor federasyonları, piramitsel formulu bir yapıya sahiptir. Bir spor derneği, spora ilgi duyan kişilerin bir araya gelmesiyle kendi yerel bölge, alan veya şehir spor birliğinin bir üyesidir. Bunlar bir araya gelerek diğer ulusal üst kuruluşları oluşturur. Ulusal üst kuruluşların bir araya gelmesiyle de, uluslararası üst kuruluşlar ortaya çıkar. Uluslararası Olimpiyat Komitesi bile, İsviçre Medenî Kanunu'na tâbi 115 üyeli bir dernektir (**Vieweg, Klaus:** Spor Hukukunun Büyüsü, Erlangen 2010 (Çev: Mehmet Arslan), s.7-8).

Benzer şekilde, İsviçre'de kurulan UEFA¹⁶ ve FIFA¹⁷ da, İsviçre Medenî Kanunu hükümlerine tâbi dernek şeklinde tüzel kişiliğe sahip özel hukuk kuruluşlarıdır.

TFF Statüsü'nün 9. maddesine göre, Türkiye profesyonel futbol liglerinde yer alan kulüpler federasyonun üyeleri arasındadır. Kulüplerin federasyon üyesi olmaktan kaynaklanan en önemli yükümlülüğü, federasyonun kararlarına uymaktır; aksi takdirde kulüplerin federasyon tarafından bazı yaptırımlara maruz bırakılması mümkündür. Burada piramitsel bir ilişki bulunduğu gözden kaçırılmamalıdır: FIFA'nın kararlarına uymayan UEFA'nın, federasyonların, kulüplerin ve futbolcuların; UEFA'nın kararına uymayan federasyonların, kulüplerin ve futbolcuların; federasyonların kararlarına uymayan kulüplerin ve futbolcuların; kulüplerin kararlarına uymayan futbolcuların yaptırımlarla karşı karşıya kalması muhtemeldir. Dolayısıyla, spor hukuku kurallarına aykırılığın, bu şekilde zincirleme bir etki yarattığı belirtilmelidir.

¹⁶ UEFA (Avrupa Futbol Federasyonları Birliği - Union of European Football Associations), İtalya, Fransa ve Belçika futbol federasyonları arasındaki görüşmeler sonrasında 15 Haziran 1954 tarihinde İsviçre'nin Basel şehrinde kurulmuştur. 1959 yılına kadar Fransa'nın Paris şehrinde olan kurum merkezi, 1959 yılında İsviçre'nin Bern şehrine ve 1995 yılında da, bugünkü yeri olan İsviçre'nin Nyon şehrine taşınmıştır. Kurumun üyeleri, -Kosova ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti hariç olmak üzere- tüm Avrupa devletleri ile Kıbrıs, İsrail, Kazakistan, Ermenistan, Gürcistan, Azerbaycan ve Rusya'dır. Başlangıçta 25 olan üye sayısı, günümüzde 54'e ulaşmıştır. Türkiye, 1962 yılında UEFA'ya üye olmuştur.

UEFA, İsviçre'de kurulan, dernek statüsünde tüzel kişiliğe sahip bir kurumdur. Dolayısıyla, tüzel kişilere ilişkin İsviçre mevzuatına tâbidir. Bunlardan en önemlisi de, İsviçre Medenî Kanunu'nun derneklere ilişkin 60 ve devamı maddeleridir. Türk Medenî Kanunu'nun 56 ve devamı maddelerini karşılayan bu hükümlerde, derneklerin faaliyetlerini yürütebilmeleri için, kanunî sınırlamalar çerçevesinde istedikleri düzenlemeyi yapabilecekleri ifade edilmiştir. Dolayısıyla, dernek statüsündeki UEFA da, amacı çerçevesinde faaliyette bulunabilmek için, direktifler, yönetmelikler, talimatlar aracılığıyla her türlü düzenlemeyi yapma özgürlüğüne sahiptir; bunun içerisine, yapılan faaliyetlerde uygulanacak disiplin düzenlemelerinin oluşturulması da girmektedir. Bir devletin anayasasını, kanunlarını, tüzüklerini ve yönetmeliklerini oluşturması gibi, UEFA da yapısını, organlarını ve faaliyetlerini düzenleyecek her türlü işlemi ve düzenlemeyi yapma yetkisine ve hakkına sahiptir. Bunları yaparken, İsviçre Hukuku ve özellikle İsviçre Medenî Kanunu'nun derneklere ilişkin hükümleri yanında, üyesi olduğu FIFA'nın düzenlemeleri de, UEFA'yı sınırlayan hukuk kaynaklarıdır (**Ertaş/Petek**, s.284-285).

¹⁷ FIFA (Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği - Fédération Internationale de Football Association) 21 Mayıs 1904 tarihinde Fransa, Belçika, Hollanda, Danimarka, İspanya, İsviçre ve İsviçre federasyonlarının katılımıyla Paris'te kurulmuştur. 1909 yılına kadar Avrupa'daki futbol federasyonlarının birliği olarak anılan FIFA, Güney Afrika, Arjantin, Şili ve ABD'nin de katılımıyla uluslararası bir futbol federasyonları birliği hâline gelmiştir. TFF, 21 Mayıs 1923 tarihinde FIFA'nın üyesi olmuştur. FIFA, kıtalara göre ayrılan altı konfederasyondan (Avrupa, Güney Amerika, Asya, Afrika, Kuzey ve Orta Amerika ve Karayipler, Okyanusya) oluşan bir birlikler ve üye sayısı 208'dir. İsviçre Medenî Kanunu'nun 60. maddesi uyarınca hâlen İsviçre'de tescilli bir dernek olan FIFA'nın genel merkezi de İsviçre'nin Zürih kentindedir. Dünya futbolunun en üst kuruluşu niteliğindeki FIFA'nın üyeleri ulusal federasyonlar ile ulusal federasyonların buldukları bölgelere göre oluşturulmuş futbol konfederasyonlarıdır. Türkiye, Avrupa konfederasyonuna (UEFA) bağlıdır. Kıtasal sınırlar coğrafyayla sınırlandırılmayıp ekonomik ve sosyal ilişkiler de dikkate alındığından, İsrail ve Türk cumhuriyetleri de UEFA'ya üyedir.

Yukarıda da belirtildiği üzere, FIFA ve UEFA'nın futbolcuların millî maçlara katılımı konusunda aldığı kararlara uymayan federasyonların, kulüplerin ve futbolcuların, çeşitli yaptırımlarla karşılaşması söz konusudur. Bu bağlamda kulüplerin, özel bir dernek statüsünde olan federasyonların üyesi olmaktan kaynaklanan bu yükümlülüklerine aykırı davranması, kulüp için yaptırımların uygulanması sonucunu doğurur.

Dernek üyesinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi durumunda uygulanacak yaptırımlar dernek tüzüğüyle belirlenebilir; fakat bunun yanında dernek içi düzenleyici işlemler de bu konuda önem taşır. Örneğin TFF'nin, üyesi olan kulüplerin futbolcularını millî takımlara göndermemesi durumunda uygulayacağı yaptırımlar Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'da veya TFF Statüsü'nde düzenlenmemiş olmakla birlikte, TFF Futbol Disiplin Talimatı'nın 51. maddesinde; yayın yoluyla veya yazılı tebligata rağmen haklı bir sebebi olmaksızın resmî veya özel millî müsabakalara veya hazırlık çalışmalarına katılmayan veya geç katılan veya çalışma ve müsabaka yerini terk eden futbolcuların iki aydan bir yıla kadar müsabakalardan men cezasıyla cezalandırılacağı¹⁸; ihlalin niteliğine göre futbolcunun bağlı bulunduğu kulübe de 65.000 TL ile 130.000 TL arasında para cezası verileceği belirtilmiştir¹⁹. Üyenin (kulübün) yükümlülüğüne uymasını sağlamak amacıyla güden bu yaptırımlara dernek cezası denilmektedir. Dernek cezaları özel hukuka ilişkin yaptırımlar olup, kamu otoritesine dayanılarak verilen cezalardan değildir; özel hukuk hükümlerine tâbi TFF'de bu şekilde bir kamusal otoritenin söz konusu olamayacağı açıktır. Dernek cezaları, dernek ile üyesi arasındaki ilişkiden kaynaklanan ve üyenin bu ilişki kurulurken kabul ettiği yaptırımlar olduğundan, üyenin yükümlülüğünü yerine getirmemesi halinde verilen bir para cezası, cezaî şart olarak kabul edilebilir²⁰.

Millî takım konusundaki yükümlülüğüne aykırı davranan kulübe karşı TFF

¹⁸ Aşağıda ayrıntılı olarak belirtileceği üzere, TFF'nin üyesi kulüpler olup, TFF ile futbolcular arasında üyelik ilişkisi bulunmamaktadır. Bu sebeple, TFF'nin futbolcular üzerinde disiplin cezası uygulayabilmesi, üyesi olan kulüpler üzerinden dolaylı olarak gerçekleşmektedir.

¹⁹ Talimatın düzenlenmesinde, futbolcunun kulübüne 65.000 TL ile 130.000 TL arasında para cezası verileceği kesin bir şekilde belirtilmiştir; fakat para cezasının miktarının ihlalin niteliğine göre tespit edileceği anlamı çıkmaktadır. Kulübün bilgisi veya isteği doğrultusunda yayın yoluyla veya yazılı tebligata rağmen haklı bir sebebi olmaksızın resmî veya özel millî müsabakalara veya hazırlık çalışmalarına katılmayan veya geç katılan veya çalışma ve müsabaka yerini terk eden futbolcular bakımından kulübüne de para cezası verilebilmesi makul görülebilir de, örneğin kulübün hiçbir bilgisinin veya isteğinin olmadığı bir durumda çalışma ve müsabaka yerini terk eden futbolcu için kulübüne de para cezası verilebilmesi uygun değildir. Bununla birlikte, burada kulübün kusuruna dayanmayan objektif bir sorumluluk yaratılması, futbolcu yanında kulübe de her halükârda ceza verilerek millî takım görevlendirmesinin icrasının sağlanmak istenmesi amacı göz önünde bulundurulduğunda, asgari seviyeden olsa bile kulübe verilen para cezasının iptali mümkün gözükmemektedir.

²⁰ **Oğuzman, M.Kemal / Selici, Özer / Oktay-Özdemir, Saibe:** Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler), 14.Bası, İstanbul 2014, s.309.

para cezası şeklinde bir disiplin cezası uygulamakla birlikte, kulüplerin başka yükümlülüklerine aykırılık hâlinde başka disiplin cezaları da (Futbol Disiplin Talimatı'nda öngörülen ihtar, kınama, ödüllerin iadesi, ihraç, müsabakadan men, soyunma odası ve yedek kulübesine giriş yasağı, stadyuma giriş yasağı, hak mahrumiyeti, lisansın askıya alınması, lisansın iptali, transfer yasağı, saha kapatma, tribün kapatma, seyircisiz oynama, hükmen mağlubiyet, puan indirme, bir alt lige düşürme cezalarından kulübe uygun olanları) uygulanmaktadır. Kanaatimizce kulüp aleyhine uygulanan bu cezalardan parasal önem taşıyanlar cezaî şart niteliği taşımaktadır; aslında kulübe karşı hükmedilen bütün disiplin cezalarının parasal bir değeri bulunmaktadır. Ödüllerin iadesinde bile, manevî değeri daha büyük olmakla birlikte, az çok maddî değeri bulunan kupa veya madalya gibi değerlerin iadesi sağlanmaktadır.

III. Futbolcu ile TFF ve Millî Takım Arasındaki İlişki

A) Genel Olarak

Yukarıda tespit edildiği üzere, kulüp ile futbolcu arasında bir hizmet sözleşmesi söz konusudur. Bu sözleşmenin gerektiği şekilde ifa edilebilmesi için, kapsamı TFF tarafından çizilen düzenlemeler bulunmaktadır. 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 1. maddesine göre bu kanunun amacı, her türlü futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere, özel hukuk hükümlerine tâbi, tüzel kişiliğe sahip, özerk TFF'nin kurulması, teşkilât, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenlemektir. Kanun'un 3. maddesinde TFF'nin görevleri ayrıntılı bir şekilde belirtilmiş, özellikle çalışma konumuz bakımından önem taşıyan (d) bendinde *"Her düzeyde müsabakalar düzenlemek ve millî takımlar ile kulüp takımlarının uluslararası müsabakalara katılması ve mücadele edebilmesi için gerekli tedbirleri almak"* federasyona bir görev olarak yüklenmiştir.

Yine TFF Statüsü'nün 2. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde *"Yurt içinde her düzeydeki ligleri teşkilâtlandırmak ve düzenlemek ve kendi millî takımlarının ve kulüp takımlarının uluslararası turnuvalara kabulünü ve katılımını sağlamak amacıyla gerekli her türlü tedbiri almak"*; (i) bendinde ise, Türkiye'yi futbolla ilgili konularda yurt dışında temsil etmek federasyonun görevleri arasında sayılmıştır. Maddenin ikinci fıkrasına göre de *"TFF yukarıda sıralanan amaçlarını gerçekleştirmek ve uygulamak için gerekli her türlü talimatı, düzenlemeyi ve anlaşmayı yapar ve yetkili kurul ve organlarının işbu Statü uyarınca ve diğer talimatlar ile düzenleme ve anlaşmalarının uygulanmasına yönelik kararlar alınmasını sağlar."*²¹

²¹ Statü'nün *"Uluslararası müsabakalar ve turnuvalar"* başlığını taşıyan 77. maddesine göre *"(1) Millî takımlar ve kulüp takımları arasında uluslararası müsabaka ve turnuvalar düzenleme yetkisi"*

TFF'nin üye olduğu UEFA ve FIFA'nın almış olduğu kararlara uyabilmesi, özellikle sporun toplumlar arası dostluk ve barış duygularını güçlendirmesi, futbolun dünya çapında popülerliğinin devam etmesi için ülkeler arasında değişik kategorilerde yapılacak milli takım düzeyindeki karşılaşmaları desteklemesi; bu amaçla, milli takım düzeyinde gerek hazırlık maçları gerekse turnuvalar şeklindeki organizasyonlara katılması gerekmektedir. Bunun için de TFF'ye bağlı kulüplerin futbolcuları milli takıma çağrıldığında katılmalarını sağlamak üzere düzenlemeler yapılmasına gerek duyulmuştur.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Futbolcuların Milli Takıma Çağrılması" başlığını taşıyan 9. maddesine göre, "(1) Türk Millî Takımlarının, müsabakaları ile hazırlık çalışmalarına katılacak futbolcuların çağruları TFF tarafından kulüplerine faks yolu da dâhil olmak üzere yazılı olarak yapılır ve bu çağrılar TFF'nin resmî internet sitesi www.tff.org adresinde yayınlanır. (2) FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı EK 1'inde yer alan Futbolcuların Milli Takımlara Katılmalarına İzin Verilmesi'ne ilişkin hükümlere uyulması zorunludur." Yine aynı Talimat'ın "Millî Futbolculara Karşı Yükümlülükler" başlığını taşıyan 10. maddesine göre de "Türk Millî Takımları'na çağrılan futbolcuların; a) Kampa ve maçlara katılmak için gerekli ulaşım ve konaklama giderleri, b) Maç veya antrenman esnasında meydana gelecek hastalık veya sakatlık sebebi ile TFF Sağlık Kurulu tarafından uygun bulunan tedavi giderleri, c) TFF tarafından uygun görülmesi hâlinde millî takım futbolcuları ve kulüplerine özendirme amacıyla yapılacak yardımlar, d) Türk Millî Takımlarının yapacakları antrenman, maç veya seyahatlerde futbolcuların kısmî ya da daimî maluliyetlerine veya ölümlerine neden olacak kazalara karşı yaptırılacak sigortaların primleri, TFF tarafından ödenir."

Görüldüğü gibi, TFF tarafından millî takıma çağrılması durumunda futbolcunun bunu kabul etmesi gerekmektedir; haklı bir sebep olmaksızın katılmayan, geç katılan veya çalışma ve müsabaka yerini terk eden futbolcuya Futbol Disiplin Talimatı'nın 51. maddesinde belirtilen iki aydan bir yıla kadar müsabakalardan men cezası uygulanır. Futbolcu bakımından büyük bir ekonomik değeri olabilecek (zira oynamadığı dönemde hem futbolcu hem de kulübü gelir kaybına uğrayacağı gibi,

ilgili hükümler uyarınca münhasıran FIFA ve UEFA'ya aittir. FIFA veya UEFA'nın önceden izni olmaksızın hiçbir uluslararası nitelikli müsabaka ve turnuva düzenlenemez. (2) TFF, FIFA tarafından hazırlanan uluslararası müsabaka takvimine uyar.;" "Temas kurma" başlıklı 78. maddeye göre de "(1) TFF, FIFA'nın önceden yazılı izni olmaksızın, FIFA'nın üyesi veya herhangi bir Konfederasyon'un geçici üyesi olmayan Federasyon veya kulüplerle müsabaka yapamaz veya sportif amaçlı temaslara kuramaz. (2) Aynı durum FIFA ve UEFA üyeliğinden ihraç edilenler veya üyeliği askıya alınanlar için de geçerlidir.;" "Onay" başlıklı 79. maddeye göre ise "TFF'ye bağlı kulüpler, diğer tüm kulüp toplulukları, olağanüstü şartlar hariç olmak kaydıyla, TFF, diğer ilgili federasyon ve FIFA ve UEFA'nın önceden onayı olmaksızın başka bir federasyona üye olamaz veya başka bir federasyon ülkesinde yapılan müsabaka ve turnuvalara katılamaz."

uzun bir süre sahalarda görülmeyen futbolcunun piyasa değeri de azalacağından)²² bu cezayla karşı karşıya kalmamak için, istemese bile millî takıma katılmakta ve gereğini yerine getirmektedir. Şüphesiz millî takıma katılmanın futbolcuyu onurlandıran bir yönü bulunmakta, ülkesi için bir hizmet yapma zevkini yaşamakta, aynı zamanda uluslararası arenada kendisini gösterme fırsatı yakalamaktadır. Fakat futbolcunun yolculuk sırasında kaza geçirmesi veya müsabaka sırasında sakatlanması gibi riskleri de içermektedir.

TFF ile futbolcu arasındaki millî takımda görevlendirme hakkındaki ilişkinin özel hukuk ve kamu hukuku bakımından değerlendirilmesi gerekir. Özellikle futbolcunun iradesinin rol oynamaması sebebiyle özel hukuk yönünün bulunmadığı, askerlik gibi bir vatan hizmeti olarak da görülebilecek millî takımda görev alma konusunun kamusal niteliğinin ağır bastığı düşünülebilir.

B) Özel Hukuk Bakımından Değerlendirme

Futbolcu ile kulübü arasındaki ilişki açıklanırken, futbolcunun kulübü için bir iş gördüğü, süreklilik, ücret ve bağımlılık unsurlarını içeren sözleşmenin genel ve özel hükümleri bakımından taraflar arasında anlaşmanın bulunduğu belirtilmişti. Tarafların özgür iradesiyle yaptığı bu sözleşmenin bu yüzden hizmet sözleşmesi olarak adlandırılması gerekmektedir. Fakat millî takım konusunda TFF ile futbolcu arasında bu şekilde (özellikle futbolcunun özgür iradesiyle) yapılan bir sözleşme bulunmadığından, kanaatimizce bir sözleşme ilişkisinden söz edilemez.

Nasıl bir dernekte üyelerin herhangi bir ücret almaksızın dernek amaçlarını gerçekleştirebilmek için gönüllü olarak faaliyette bulunması, bazı organizasyonlarda görev alması, bazı işleri yapması gerekiyorsa ve buna uyulmaması durumunda dernek tarafından disiplin cezası uygulanıyorsa, TFF ile futbolcular arasında da böyle bir durumun söz konusu olduğu düşünülebilir. Her ne kadar futbolcular TFF'nin üyesi olmasalar da, TFF tarafından organize edilen futbol alanında faaliyette bulunabilmeleri, TFF'nin düzenlemelerine uymalarına bağlıdır²³. Kulüplere, müsabakadan men

²² Futbolcunun millî takımda yer alıp almayacağına teknik direktör veya teknik ekip karar vermektedir. Fakat futbolcunun formu yerinde olmasına rağmen, haklı bir sebep olmaksızın sırf kişisel husumet sebebiyle futbolcunun zarar görmesi (piyasa değerinin düşmesi veya prestij kaybetmesi) için millî takımda kendisine görev verilmemişse, bu kastın ispatlanması durumunda Borçlar Kanunu'nun 49. maddesinin ikinci fıkrasına göre teknik direktörden/teknik ekipten maddî ve/veya manevî tazminat istenebilmesi mümkündür.

²³ Futbolcunun, TFF'nin millî takımla ilgili düzenlemelerine uygun hareket etmemesi, müsabakalardan men cezası şeklinde bir yaptırımla karşı karşıya kalmasına yol açmaktadır. Söz konusu düzenleme profesyonel futbolculuk mesleğinin icrasını engellediği için, çalışma özgürlüğünün ihlali niteliğinde görülebilir. Ancak bu düzenleme TFF tarafından usulüne uygun olarak yürürlüğe konulduğu, bütün futbolcular için geçerli olan bir düzenleme olduğu, futbolcuya haklı sebeplerle millî takıma katılmama hakkı tanıdığı, verilen disiplin cezasının haksız olduğu hallerde iptalinin mümkün olduğu göz önünde bulundurulduğunda, çalışma özgürlüğünün bu şekildeki

cezası verilen böyle futbolcuları oynatmamaları gerektiği bildirilmekte, cezaî yaptırıma maruz kalmak istemeyen kulüpler futbolcuyu oynatmamakta, bu şekilde bundan dernek üyesi olmayan futbolcular da doğrudan etkilenmektedir.

Konunun, Anayasanın 18. maddesinin birinci fıkrasındaki *“Hiç kimse zorla çalıştırılmaz. Angarya yasaktır.”* hükmüyle de birlikte değerlendirilmesi gerekir. TFF tarafından, futbolcu istemese bile ona millî takımda görev verilmesi ve müsabakalarda oynatılması zorla çalıştırma; karşılığında herhangi bir ücret ödenmemesi de angarya yasağı kapsamında değerlendirilebilir. Öncelikle millî takımda futbolcuların zorla çalıştırılmadığını belirtmek gerekir; çünkü futbolcunun haklı bir gerekçesi varsa millî takım görevlendirmesini kabul etmeyebileceğini, haklı bir sebebi olmaması durumunda bile -karşılığında müsabakalardan men cezası almayı göze alarak- yine görevlendirmeyi kabul etmeyebileceğini belirtmek gerekir. Bu bakımdan, futbolcunun fiilî olarak zorla çalıştırılabilmesi mümkün değildir; futbolcunun müsabakalardan men cezası alma korkusuyla manevî olarak baskı altında kalarak millî takım görevlendirmesini kabul etmesi durumunda da, kanaatimizce yine zorla çalıştırmadan söz edilemez. Günlük hayatta da bazı sözleşmeleri -karşı tarafın zorlaması olmasa bile- değişik bakımlardan bizi manevî baskı altında tutan düşüncelerin etkisiyle yaparız. Bir fabrikada çalışmak üzere sözleşme imzalayan işçi de, mesai saatlerine uygun hareket etmek zorundadır; aksi takdirde işine son verilebilir. Burada, aslında içinden hiç çalışmak gelmeseydi bile işine son verilmemesi için çalışmak zorunda olan işçi için, *“mesai saatleri içerisinde zorla çalıştırılıyor”* diyemiyorsak, futbol sporunu TFF tarafından belirlenen kurallara göre yapmak üzere bir kulüple sözleşme imzalayan futbolcunun da, TFF'nin millî takım görevlendirmesine icabet etmemesi durumunda müsabakadan men cezası alacağı korkusuyla millî takıma katılmasını zorla çalıştırma olarak değerlendirmek mümkün gözükmemektedir.

Burada angarya yasağıyla bağlantılı olarak çalıştırma kavramından da söz edilebilir. Hizmet sözleşmesinin tanımında yer alan iş görülmesi unsuru açıklanırken, bir iş görme sözleşmesinden söz edilebilmesi için, sözleşmenin işçi tarafının, bir iş görme borcunu üstlenmiş olması gerektiği; bu sözleşmenin konusunun, futbolcunun kulübe karşı bir hizmet edimi vaat etmesi veya bir hizmet görmesi olduğu; burada vaat konusu veya yerine getirilen hizmet ediminin, kulübün sözleşme konusu çerçevesindeki herhangi bir ihtiyacının giderilmesine yarayan, onun için iktisadî bir değeri olan veya olmayan bir faaliyeti ifade ettiği belirtilmektedir²⁴. Buna göre işverene mut-

bir disiplin cezasıyla ihlalinden söz edilebilmesi mümkün değildir. Hemen her meslekte, mesleğe giriş ve icrası bakımından bu şekilde uyulması gereken kurallar belirlenmekte, uyulmaması durumunda gerekli yaptırımlar devreye girmektedir. Dikkat edilirse, burada (askerlik görevinin yerine getirilmemesinde olduğu gibi) hapis cezası şeklinde kamusal bir yaptırım söz konusu değildir.

²⁴ **Olgaç, Senai:** Hizmet Akdi, İstanbul 1966, s.375; **Becker, Herman:** İsviçre Borçlar Kanunu Şerhi, İkinci Bölüm Çeşitli Sözleşme İlişkileri (Çeviren: A.Suat Dura, Ankara 1993), s.402; **Aydemir, Murteza:** Türk Hukukunda İşveren, İşveren Vekili ve Alt İşveren Kavramları, İzmir 1993,

laka mamelekî bir menfaatin sağlanması, iktisadî bir değer yaratılması şart değildir. İşverenin sözleşme konusundan doğan herhangi bir ihtiyacını -maddî, manevî, fikrî bakımdan değer taşıyan bir ihtiyacını- tatmin eden her iş, iş görme sözleşmesine konu olabilir²⁵. TFF her türlü futbol faaliyetlerini millî ve milletlerarası kurallara göre yürütmek, teşkilâtlandırmak, geliştirmek ve Türkiye'yi futbol konusunda yurt içinde ve yurt dışında temsil etmek üzere kurulduğundan, millî takım oluşturması ve müsabakalara katılması kuruluş amacının bir gereği olduğu gibi, üyesi olduğu UEFA ve FIFA gibi uluslararası spor örgütlerinin kurallarına uyması bakımından da bir gerekliliktir. Şüphesiz böyle bir gereklilik sonucunda, TFF'nin yapılan müsabakalardan veya reklam ya da sponsorluk faaliyetlerinden gelir elde etmesi de mümkündür; bu paranın yine sportif faaliyetlere harcanacak olması, önem taşımamaktadır. İşte böyle bir faaliyet (TFF'nin herhangi bir ihtiyacını -maddî, manevî, fikrî bakımdan değer taşıyan bir ihtiyacını- tatmin eden her iş, iş görme sözleşmesine konu olabileceğinden) çalıştırma olarak değerlendirilebilir. Fakat yukarıda da açıklandığı üzere, böyle bir çalıştırma zorla yerine getirilmemektedir; futbolcu isterse çalışmama (millî takıma katılmama) hakkını kullanabilir. Ayrıca Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 10. maddesinde, futbolcuların kampa ve maçlara katılmak için gerekli ulaşım ve konaklama giderleri ile maç veya antrenman esnasında meydana gelecek hastalık veya sakatlık sebebiyle TFF Sağlık Kurulu tarafından uygun bulunan tedavi giderleri yanında, TFF tarafından uygun görülmesi hâlinde millî takım futbolcuları ve kulüplerine özendirme amacıyla yapılacak yardımların da TFF tarafından ödeneceği belirtilmiştir. Bu itibarla, TFF tarafından görevlendirilen futbolcuların hiçbir şekilde maddî kazanç sağlamadığı iddia edilemez; bu bakımdan angarya niteliğinde bir zorla çalıştırmadan da bahsedilemez.

Fakat futbolcunun iradesinin önem taşımadığı (o istemese bile kurulan) bu ilişkiyi özel hukuk bakımından bir hizmet sözleşmesi olarak değerlendirmek mümkün değildir. Futbolcunun millî takımda görev almak istemesi ve TFF'yle bu konuda bir sözleşme yapmak istemesi durumunda da yine bir hizmet sözleşmesinden söz edilemez; çünkü, örneğin ücret konusunda futbolcunun pazarlık yapabilmesi mümkün olmadığı gibi, TFF tarafından hiçbir ücret ödenmemesi de mümkündür. Bu durumda belki ücretsiz vekâlet sözleşmesi söz konusu olabilir. Futbolcu TFF'nin takdir ettiği ücreti kabul ettiğini bildirirse, ancak bu durumda taraflar arasında bir hizmet sözleşmesinden söz edilebilir. Fakat bu durumda da millî takımdaki bazı oyuncularla hiçbir sözleşme ilişkisinin bulunmaması, bazılarıyla ücretsiz vekâlet, bazılarıyla ise hizmet sözleşmesi bulunması gibi bir durumla karşı karşıya kalınacaktır.

Bu sebeple özel hukuk bakımından ilişkinin dayanağı sözleşmeyle değil, TFF'nin

s.9; **Tunçomağ, Kenan:** Türk Borçlar Hukuku Cilt II, Özel Borç İlişkileri, 3. Bası, İstanbul 1977, s.811.

²⁵ **Reisoğlu, Seza:** Hizmet Akdi Mahiyeti-Unsurları-Hükümleri, Ankara 1968, s.39-40.

üyeleri olan kulüplerle sözleşme yapan futbolcuları dernekler hukukuna dayanarak millî takımda görev almaya zorlamak şeklinde açıklanmalıdır. Futbolcu TFF'nin çağrısına uygun hareket etmezse, Türkiye'de futbol alanında tekeli bir konuma sahip olan TFF'nin düzenleme alanında hiçbir faaliyette bulunamaz; fakat TFF'nin üyesi olmadığından bu doğrudan kendisi hakkında karar almasıyla değil, TFF'nin üyesi olan kulüpler aracılığıyla müsabakadan men cezasını uygulayabilmesiyle gerçekleşmektedir.

Millî takım kampları ve maçları sırasında futbolcu ile TFF arasında bir sözleşme ilişkisi bulunmadığından²⁶, ortaya çıkacak uyuşmazlıklarda (örneğin futbolcunun millî takım için tahsis edilen malzemelere zarar vermesi durumunda) haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulamak gerekecektir.

C) Kamu Hukuku Bakımından Değerlendirme

TFF tarafından futbolcunun millî takımda görevlendirilmesi, bir kamu görevi olarak da nitelendirilebilir. Bu durumda, bu görevi yerine getirecek futbolcuların da kamu görevlisi sayılması gerekir. Kamu görevlisi; kamu personeli, seçilmişler, yükümlüler ve gönüllüler şeklinde dört türe ayrılmaktadır. Millî takıma çağrılan futbolcular bakımından en uygun olanı, yükümlüler kavramıdır. Yükümlüler, kanunların koyduğu hükümler çerçevesinde, idare tarafından tek taraflı zora dayalı olarak belirli bir süre için kamu hizmetlerine katılan kişilerdir. Bu kişiler, maaş ya da ücret almaz, bunlara nakdî ya da aynî yardım yapılabilir. Yükümlülerin kamu hizmetlerine yasal zorlamayla katılması, cezaî müeyyideleri de beraberinde getirir; bu hizmete katılmama, cezaî işlemi gerektirir. Yükümlülük özünde vatandaş olmanın bir sonucudur. Anayasa tarafından hak ve ödev olarak düzenlenen askerlik hizmeti²⁷, kamu hizmetine yükümlü olarak katılmanın esas kaynağını oluşturmaktadır²⁸. 1982 Anayasası'nın

²⁶ Taraflar arasında bir sözleşme bulunmadığından, Türk Borçlar Kanunu'nun 502. maddesinin ikinci fıkrasının uygulanmasıyla uyuşmazlıkların çözümlenmesinden söz edilebilmesi mümkün değildir. Söz konusu hükme göre "*Vekâlete ilişkin hükümler, niteliklerine uygun düştikleri ölçüde, bu Kanunda düzenlenmemiş olan işgörmeye sözleşmelerine de uygulanır.*" Aslında futbolcu ile TFF arasında bir işgörmeye ilişkisi bulunmakla birlikte, futbolcunun özgür iradesine dayanan bir sözleşme bulunmadığından, söz konusu hükmün uygulanabilmesi mümkün görünmemektedir.

²⁷ Futbolcuların TFF tarafından millî takımda görevlendirilmesi ve futbolcunun bunu kabul etmek zorunda olması, askerlik hizmetiyle büyük benzerlik göstermektedir. Zira askerlik de vatandaşlıktan kaynaklanmakta, Millî Savunma Bakanlığı tarafından talep edilmesi durumunda her erkeğin askerlik görevini yerine getirme mecburiyeti bulunmakta, aksi takdirde cezaî sonuçlar doğmaktadır.

²⁸ TFF tarafından tüm ülke çapında organize edilen futbol faaliyetlerinin, bir kamu hizmeti niteliği taşıdığı kabul edilmelidir. Kamu hizmetlerini mutlaka kamu hukuku tüzel kişilerinin değil, özel hukuk kişilerinin sunması da mümkündür; bu bakımdan özel hukuk hükümlerine tâbi TFF, bu nitelikte bir kamu hizmeti sunabilir. Anayasanın 59. maddesiyle asıl olarak devlete bir görev olarak yüklenen sporun geliştirilmesi ve başarılı sporcunun korunması, TFF sayesinde futbol alanında gerçekleşmektedir.

“zorla çalıştırma yasağı” başlıklı 18. maddesinde, zorla çalıştırmanın yasak olduğu anayasal güvenceye alınmış, ancak bu güvencenin birkaç durumda sınırlanabileceği belirtilmiştir. Buna göre, olağanüstü hâllerde vatandaşlardan istenecek hizmetler ile ülke ihtiyaçlarının zorunlu kıldığı alanlarda öngörülen vatandaşlık ödevi niteliğindeki beden ve fikir çalışmaları yasağın dışındadır. Anayasa'nın bu hükmü olağanüstü hâller ya da olağan durumlarda yasa yoluyla yurttaşlara yükümlülük verilebilmesini mümkün kılmaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarında konulan yol mükellefiyeti ya da günümüzde de geçerli olan Köy Kanunu'ndaki köylüye mecbur tutulan hizmetler, yükümlülüğün kaynaklarını oluşturmaktadır²⁹.

Yükümlüler hakkında yapılan bu açıklamadan görüleceği üzere, TFF tarafından futbolcuların millî takıma çağrılması tam anlamıyla bir yükümlülük değildir. Örneğin yasal bir dayanağı bulunmadan, yönetmelik veya talimatlarla böyle bir yükümlü sınıfı yaratılamaz³⁰. Ayrıca yükümlülerin *idare* tarafından zorlanabilmesi gerekir; TFF'nin özel hukuk hükümlerine tâbi olması sebebiyle idare olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir; yükümlülerin (örneğin askerlik hizmeti bakımından erkeklerin) zorlanabilmesine benzer bir şekilde (hapis cezasıyla) futbolcuların millî takıma katılma konusunda zorlanabilmesi de mümkün değildir. Fakat bunlar dışında, futbolcuların durumu yükümlü kavramına uygunluk göstermektedir.

Millî takım görevlendirmelerinin kamu görevi niteliği taşıyıp taşımadığı bakımından incelenmesi gereken, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından çıkartılan Millî Sporcu Belgesi Verilmesi Hakkında Yönetmelik³¹ uluslararası spor yarışmalarında Türkiye'yi temsil eden sporculara millî sporcu belgesi verilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacını gütmekte (m.1), spor federasyonlarının faaliyet programlarında yer alan uluslararası resmî müsabakalara katılan sporcuları kapsamaktadır (m.2). Yönetmelik anlamında federasyon, genel müdürlüğe bağlı federasyonlar ile 3289 sayılı Kanun'un ek 9. maddesine göre kurulan bağımsız spor federasyonlarını ifade etmektedir (m.4/c). Burada, TFF'nin ilk bakışta bu kapsamda olmadığı belirtilmelidir³². Çünkü 3289 sayılı Kanun'un ek 9. maddesine göre “*Spor dalı ile ilgili*

²⁹ **Aslan, Onur Ender:** Kamu Personel Hukuku, Eskişehir 2012, s.8-9.

³⁰ Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 3. maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde federasyonun görevleri arasında “*Her düzeyde müsabakalar düzenlemek ve millî takımlar ile kulüp takımlarının uluslararası müsabakalara katılması ve mücadele edebilmesi için gerekli tedbirleri almak*” belirtilmişse de, kanunun bu hükmüne dayanarak TFF tarafından çıkartılacak bir talimatla yükümlülük getirilebilmesi mümkün değildir.

³¹ RG.: 12.5.2011, S.27932.

³² Millî Takım Mensuplarının Sigortalanmaları Hakkında Yönetmelik'in (RG.: 13.8.1991, S.20959) 2/a maddesinde, bu yönetmeliğin profesyonel futbol faaliyetleri dışındaki sivil ve askerî takımları oluşturan millî sporcuları kapsadığı belirtilmektedir. Görüldüğü gibi, gerek futbol dışındaki spor dallarında sporculara belgelerinin verilmesi, gerekse bu sporcuların sigortalanmaları farklı bir mevzuata göre gerçekleşmekte, futbolda ise TFF tarafından çıkartılan düzenlemelerle bunlar yapılmaktadır.

faaliyetleri ulusal ve uluslararası kurallara göre yürütmek, gelişmesini sağlamak, sporcu sağlığı ile ilgili konularda gerekli önlemleri almak, teşkilâtlandırmak, federasyonu uluslararası faaliyetlerde temsil etmek ve Tahkim Kurulu kararlarını uygulamakla görevli ve yetkili, özel hukuk hükümlerine tâbi bağımsız spor federasyonları kurulur. Federasyonlar, Merkez Danışma Kurulunun uygun görüşü, Bakanın teklifi ve Başbakanın kararı ile kurulur ve kararın Resmi Gazetede yayımlanması ile tüzel kişilik kazanır. Bu Kanunda belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmeyen federasyonların tüzel kişilikleri bu maddede belirtilen usulle iptal edilir ve mal varlıkları Genel Müdürlüğe devredilir. Genel Müdürlük tarafından bağımsız spor federasyonlarına yapılan yardımlar ile Genel Müdürlük bütçesinden bu federasyonlara tahsis edilen kaynaklar kullanılarak edinilen her türlü taşınır ve taşınmazlar edinim amacı dışında kullanılamaz ve Genel Müdürün izni alınmadan üçüncü kişilere satılamaz ve devredilemez. Genel Müdürlük tarafından yapılan yardımlar ve tahsis edilen kaynaklar kullanılarak alınan taşınmazların mülkiyeti Genel Müdürlüğe ait olur. Bu taşınmazlar Genel Müdürlüğün mevzuatı çerçevesinde kullanılır. Federasyon malları Devlet malı hükmündedir, haczedilemez. Federasyon faaliyetlerinde görevli bulunanlar, görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır.” (f.1). TFF bu şekilde kurulmadığı (özel bir kanunla kurulduğu) gibi, diğer federasyonlarla aynı statüde değildir; merkez teşkilâtı ile diğer organları ve kurulları ek 9. maddenin ikinci fıkrasında belirtildiği şekilde değil, kendi özel kanununda düzenlendiği gibi oluşturulmuştur. Bununla birlikte, TFF ve futbol bakımından da yönetmeliğin düzenlemeleri uygun şekilde geçerli olmalıdır.

Burada özellikle yönetmeliğin 5. maddesindeki bir kavram incelenmelidir. Söz konusu hükme göre “(1) Genel Müdürlüğe bağlı federasyonlarda temsil görevi, ilgili federasyonun seçimi, Genel Müdür velveya Bakan onayı ile verilir. (2) Bağımsız spor federasyonlarında temsil görevi, ilgili federasyonun ana statüsü veya talimatlarında belirtildiği şekilde verilir.” Maddede sözü geçen “temsil görevi” kavramı, -Yönetmelik kapsamına girmemekle birlikte- TFF tarafından da futbolcuların millî takıma çağrılmasının bir kamu görevi niteliği taşıdığını göstermektedir. Yine yönetmeliğin 6. maddesine göre “(1) Temsil görevinin yerine getirilmiş olması için, sporcunun 7 nci maddede belirtilen yarışmalara, süresi içinde takımda oynamak veya müsabaka yapmak suretiyle fiilen katılması ve klasman listesinde yer alması şarttır.” Yönetmeliğin 7. maddesinde de (A), (B) ve (C) sınıfı millî sporcu belgesi almaya hak kazanabilmek için sporcuların hangi tür uluslararası müsabakalara katılmaları gerektiği düzenlenmiştir.

Futbol branşında Türkiye’yi uluslararası müsabakalarda millî takımda görev alarak temsil eden, bu şekilde millîlik düzeyine ulaşan sporcuların millî sporcu belgelerini düzenleme görevi TFF’ye aittir; bu konuda Spor Genel Müdürlüğü’nün yetkisi bulunmamaktadır. Gerçekten de, FIFA veya UEFA tarafından düzenlenen ve Türk Millî takımlarının katıldığı resmî ve özel müsabakalar ile turnuvalarda oynayan sporcular hakkında “Millî Sporcu Belgesi” düzenleme hak ve yetkisi münhasıran TFF’ye aittir.

Burada, Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik³³ hükümlerinden de söz edilmelidir. Söz konusu yönetmeliğin 2. maddesinin (d) bendine göre, bu yönetmelik TFF'nin uluslararası müsabakalarında, başarılı olan sporcuları, spor kulüplerini, teknik direktör ve antrenörler ile uluslararası spor faaliyet ve organizasyonlarında ülke tanıtımına katkıda bulunan sporcuları kapsamaktadır. Yönetmeliğin 16. maddesinde, TFF'nin uluslararası faaliyetlerine katılan sporculara, spor kulüplerine ve teknik direktörlere maddede belirtilen ödüllerin verilebileceği düzenlenmiştir. Yönetmeliğin 22. maddesine göre, yönetmelik kapsamındaki ödüller, Spor Genel Müdürü'nün onayıyla verilir. Bu ödüllerin Spor Genel Müdürlüğü bütçesinde bu amaçla kullanılmak üzere açılacak tertiplerden karşılanacağı; bu gelirin yeterli olmaması durumunda eksik kalan miktarın 24.3.1988 tarihli ve 3418 sayılı Kanun'da öngörülen gelirlerden karşılanacağı 3289 sayılı Kanun'un ek 3. maddesinde belirtilmektedir. Görüldüğü gibi buradaki ödüllendirme, TFF ile futbolcu arasındaki ilişkiden bağımsız olarak gerçekleşmektedir; dolayısıyla çalışma konumuz bakımından fazla bir önem taşımamaktadır.

D) Sonuç

Yukarıda ayrıntılı bir şekilde açıklandığı üzere, futbolcuların millî takımında görevlendirilmesi bünyesinde hem özel hukuka hem de kamu hukukuna ilişkin özellikler barındırmaktadır; futbolcunun hangi hukukî sebeple millî takımında görevlendirilebileceği her iki hukuk disiplini bakımından da doyurucu bir şekilde açıklanabilir. Fakat kanaatimizce aradaki ilişkinin özel hukuka dayanılarak açıklanması daha isabetli olacaktır. Çünkü TFF temelinde bir özel hukuk tüzel kişisidir; kanunla kendisine verilen görevleri yerine getirebilmesi için kamu hukuku tüzel kişilerine ait bazı yetkilerle donatılmış olması, özel hukuk kişiliğine zarar vermez. Bu sebeple, gerek kulüplerle gerekse futbolcularla ilişkilerinde bu dayanak noktasından hareket edilmelidir. Ayrıca, kamu hukukuna ilişkin açıklamalar, millî takıma çağrılan futbolcuların yükümlüler sınıfında sayılabilmesi için yeterli olmadığını, kamu hukukundaki yükümlüler kavramıyla birebir örtüşmediğini göstermektedir.

IV. Futbolcunun Millî Takımda Görevlendirilmesi ve Millî Futbolcuya Karşı Yükümlülükler

A) Futbolcunun Millî Takımda Görevlendirilmesi

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Futbolcuların Millî Takıma Çağrılması" başlığını taşıyan 9. maddesine göre, "(1) Türk Millî Takımları'nın, müsabakaları ile hazırlık çalışmalarına katılacak futbolcuların çağruları TFF tarafından kulüplerine faks yolu da dâhil olmak üzere yazılı olarak yapılır ve bu çağrılar

³³ RG.: 3.11.2010, S.27748.

TFF'nin resmî internet sitesi www.tff.org adresinde yayınlanır. (2) FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı EK 1'inde yer alan Futbolcuların Millî Takımlara Katılmalarına İzin Verilmesi'ne ilişkin hükümlere uyulması zorunludur."

Millî takıma çağrılan futbolcunun kulübüne, faks veya herhangi bir yazılı şekilde çağrı yapılmakta, ayrıca TFF'nin internet sitesinde de bu çağrı yayımlanmaktadır. Yapılan bu çağrı üzerine kulübün, futbolcusuna izin vermesi zorunludur. Aksi takdirde, kulüp hakkında disiplin cezasına hükmedilir. Kulüpler futbolcularını bedelsiz olarak millî takıma göndermeyi, futbolcusunun millî maçta veya hazırlık kampında sakatlanması riski sebebiyle de genellikle arzu etmemektedir; fakat karşılaşacakları kamuoyu tepkisi veya hükmedilecek disiplin cezasından da çekinmektedirler. Futbolcunun, sakatlığı veya hastalığı sebebiyle millî takıma gönderilmesi mümkün olmayacaksa, Federasyonun talebi hâlinde futbolcunun özel olarak doktor muayenesinden geçmesi zorunludur.

Maddede, futbolcuya bir bildirim yapılıp yapılmayacağı, yapılacaksa bunun usulü açık bir şekilde düzenlenmemiştir³⁴. Fakat kulübe yapılan bildirim üzerine kulübün futbolcusuna bilgi vermesi ve onun millî takıma katılabilmesi için gereğinin yerine getirilmesi gerekir. Ayrıca, çağrılar TFF'nin resmî internet sitesi www.tff.org adresinde yayınlanacağı için, ilanen tebligat niteliğindeki bildirim futbolcunun öğrendiği kabul edilmelidir.

Kulüp tarafından futbolcuya bildirim yapılmamasına rağmen futbolcunun durumdan haberdar olması, hatta kulübünün istememesine rağmen millî takıma katılıp katılmayacağı hakkında da maddede bir düzenleme yer almamaktadır. Kanaatimizce, futbolcunun kulübünün izin vermemesine rağmen millî takıma katılması durumunda kendisine kulübü tarafından disiplin cezası verildiğinde, bu cezanın iptali mümkündür; çünkü futbolcunun millî takıma katılması, kulübün talimatlarına aykırı davranışta kusurlu bir davranış olarak nitelendirilmemeli, hatta talimat hükmünü (talimattan kaynaklanan millî takıma katılma yükümlülüğünü) yerine getirmek olarak hukuka uygun davrandığı kabul edilmelidir. Eğer futbolcu kulübün isteği üzerine millî takıma katılmamışsa, bu durumda da kendisine TFF tarafından disiplin cezası verilmemelidir; çünkü bu durumda Futbol Disiplin Talimatı'nın 51. maddesinin birinci fıkrasındaki *"haklı bir sebebi olmaksızın ... katılmayan"* futbolcudan söz edilebilmesi mümkün gözükmemektedir³⁵; bu durumda TFF tarafından sadece futbolcunun kulübüne disiplin cezası verilmesiyle yetinilmelidir.

³⁴ FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı Ek 1 m.3/2'de, asıl olarak futbolcuya yazılı bildirim yapılacağı, kulübünün de ayrıca yazılı olarak bilgilendirileceği belirtilmektedir.

³⁵ Haklı sebep olarak özellikle sakatlık ve hastalık görülmekle birlikte, örneğin yakınlarından birinin hastalığı veya ölümü, eşinin doğum yapması, yaşadığı ağır bir sakatlığın psikolojik etkilerini üzerinden atamaması, millî takıma çağrılan başka bir futbolcuyla husumetinin olması gibi sebepler yanında, kulübünün izin vermemesi de sayılabilir.

B) Millî Futbolcuya Karşı Yükümlülükler

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Millî Futbolculara Karşı Yükümlülükler" başlığını taşıyan 10. maddesinde, TFF'nin millî takıma çağırıldığı futbolculara karşı bazı yükümlülükleri düzenlenmiştir. Buna göre,

a) *Türk Millî Takımları'na çağırılan futbolcuların, kampa ve maçlara katılmak için gerekli ulaşım ve konaklama giderleri TFF tarafından ödenir.*

Millî takım hazırlık kampları ile müsabakalar bazen Türkiye'de bazen de yurt dışında gerçekleştirilmektedir. İster yurt içinde isterse yurt dışında olsun, bunun için gereken ulaşım masrafları ile konaklama giderleri TFF tarafından karşılanmaktadır. Hükümde sadece ulaşım ve konaklama masrafları denilmişse de, hazırlık kampı ve müsabakalarla bağlantılı diğer tüm masraflar, örneğin gerekli ekipman desteği, futbolcunun zarurî masrafları, bazı durumlarda eşlerin ve çocukların da katılımı durumunda onların masrafları da TFF tarafından ödenmektedir. Fakat futbolcular ile yakınlarının kişisel harcamaları bu kapsamda değildir; ancak bu tür masraflar için futbolculara günlük veya kamp ya da müsabaka süresince geçerli olacak toptan bir harcırah verilmesi uygun olur. Çünkü bu futbolcuların motivasyonu bakımından da önem taşıdığı gibi, aşağıda (c) başlığı altında incelendiği üzere, TFF'ye böyle bir ödeme yapma imkânı da tanınmıştır.

Ulaşım araçlarının ve konaklama imkânlarının asgari seviyede değil, ortalama (hatta mümkünse ortalamanın üzerinde) tercih edilmesi, futbolcuların performansı bakımından önemlidir. Fakat bazı futbolcuların fiyat farkını kendileri karşılaması şartıyla, takıma sağlanan imkânların üzerinde ulaşım ve konaklama tercihinde bulunabilmesinin mümkün olabileceği düşünülebilir. Kanaatimizce takımın birlik ve bütünlüğünün korunabilmesi için buna izin verilmemesi gerekir; zaten makul şartların sağlanması hâlinde futbolcuların bunu aşan talepte bulunmayacakları/bulunmama-ları gerektiği düşünülmektedir.

Ulaşım masraflarının futbolcunun ikametgâhından ayrıldığı andan, millî takım faaliyetlerinin tamamlanıp futbolcunun ikametgâhına ulaştığı ana kadarki süreyi kapsamaması gerekir.

b) *Türk Millî Takımları'na çağırılan futbolcuların, maç veya antrenman esnasında meydana gelecek hastalık veya sakatlık sebebiyle TFF Sağlık Kurulu tarafından uygun bulunan tedavi giderleri TFF tarafından ödenir.*

Futbolcunun millî takım hazırlık kamplarında, maçlarda ve antrenmanlarda hastalanmaları ve özellikle sakatlanmaları oldukça sık karşımıza çıkmaktadır. Bazen millî duyguların etkisiyle futbolcuların aşırı performans göstermesi, hasta veya sakat olarak maça çıkması veya hasta ya da sakat hâlde devam etmesi mümkündür. Hastalığının veya sakatlığının tedavi edilerek futbolcunun kulübüne geri dönüp ona

karşı yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için gereken masraflar TFF tarafından karşılanır. Bunun için söz konusu tedavi şeklinin ve giderlerinin TFF Sağlık Kurulu tarafından onaylanması gerekir.

Bazı hastalık ve sakatlıkları tedavi edebilmek için birden fazla yöntem bulunabilir; bunların nerede gerçekleştirileceği, ne kadar sürede tamamlanacağı, futbolcunun performansını bundan sonra ne şekilde etkileyeceği farklılık gösterebilir. Örneğin aynı tedavinin yurt içinde veya yurt dışında gerçekleştirilebilmesi mümkünse, futbolcunun isteğine uygun olanı tercih edilmelidir; fakat bunlardan yurt dışında gerçekleştirileni daha masraflıysa, bu durumda yurt içindeki tedavi tercih edilmelidir. Eğer birden fazla tedavi yönteminin masrafları eşitse, daha kısa sürede futbolcuyu sağlığına kavuşturacak olanı tercih edilmelidir. Masrafları farklı birden fazla tedavi yönteminde de futbolcuyu daha kısa sürede iyileştirecek olanı tercih edilmelidir. Kanaatimizce, hastalık veya sakatlık millî takım dışında gerçekleşmiş olsaydı futbolcunun kendisinin veya kulübünün söz konusu tedaviyi nerede yaptıracağı veya alternatif tedavilerden hangisini tercih edeceği önem taşımamalıdır. Örneğin kulübü için oynadığı bir maçta sakatlanan futbolcu için kulübü yurt içinde, daha ucuz ve uzun sürede iyileşmesine imkân sağlayacak bir tedavi yöntemini seçecek olsa bile (kulübün böyle bir tercih yapacağı, futbolcunun ya da aynı kulübün başka bir futbolcusunun daha önceki hastalık veya sakatlıklarındaki davranış şekllinden hareketle tahmin edilebilse bile), kanaatimizce TFF'nin en makul ve ideal tedavi yöntemini belirlemesi gerekir; futbolcunun ve kulübünün daha masraflı tedavi yöntemini tercih etmesi durumunda bile en makul ve ideal olan tedavi yöntemi esas alınmalı, fiyat farkını kulüp ve/veya futbolcu karşılamalıdır.

Eğer futbolcu maç veya antrenman sırasında meydana gelen hastalık veya sakatlığını tedavi ettirirken, daha önceden mevcut bir sakatlığını da tedavi ettirmek isterse, bunun masraflarını kendisinin veya kulübünün karşılaması gerekir. Örneğin maçta iki dişi kırılan futbolcunun tüm dişlerini yaptırmak istemesi bu şekildedir.

Burada, hastalık veya sakatlığın tedavisi sırasında gerek futbolcunun gerekse kulübünün yoksun kaldığı gelirin de TFF tarafından karşılanması gerektiği belirtilmelidir. Örneğin kulübüyle maçbaşı ücretiyle anlaşılan futbolcunun, millî maçta yaşadığı sakatlığın tedavisi sırasında kulübü için oynayamaması sebebiyle elde edemediği gelir, futbolcunun önceki performansına bakılarak (örneğin kulübünün her maçında ilk onbirde sahaya çıkıp kulüple anlaştığı maçbaşı ücretinin tamamına hak kazanan futbolcu için, tedavi süresince gerçekleşen her maç bakımından maçbaşı ücretin tamamı) TFF tarafından karşılanmalıdır. Benzer şekilde millî maç sırasında sakatlanan kalecisi yerine, onun tedavisi süresince yerine geçmek üzere başka bir kaleciyle anlaşmak zorunda kalan kulübün bu kaleciye ödediği ücretin de TFF tarafından karşılanması gerekir; fakat aradaki nedensellik bağının titizlikle değerlendirilmesi gerekir.

Örneğin kalecileri sakatlanmasaydı da zaten yedek bir kaleci transfer edecek olan kulübün böyle bir masraf talebinde bulunması mümkün olmamalıdır³⁶.

c) TFF tarafından uygun görülmesi hâlinde millî takım futbolcuları ve kulüplerine özendirme amacıyla yapılacak yardımlar TFF tarafından ödenir.

Daha önce de belirtildiği üzere, futbolcuların millî takım hazırlık kamplarına veya maçlarına katılmaları karşılığında herhangi bir ücret talebinde bulunabilmesi mümkün değildir. Fakat böyle bir görevlendirme futbolcunun kulübüne karşı yükümlülüklerini yerine getirmesini aksatacak, hastalık veya sakatlık gibi sebeplerle futbolcuyu caydıracak nitelikteyse, katılan bu fedakârlık karşılığında hem kulübüne hem de futbolcunun kendisine TFF tarafından belirlenecek uygun bir teşvik ödemesinin yapılması gerekir. Millî takımın görev almanın onursal ve manevî bir anlamı bulunmaktadır; fakat TFF'nin bu faaliyetlerden gelir elde ettiği de düşünülecek olursa, bu gelirin bir kısmının (katılan fedakârlığın büyüklüğüne, elde edilen gelirin yüksekliğine, yapılan karşılaşmanın önemine, sağlanan başarının büyüklüğüne göre) futbolcuya ve kulübüne verilmesi makul kabul edilmelidir.

Futbolcuya yapılacak ödemenin, kulüplerin kendi futbolcularına verdikleri maçbaşı ödemeler gibi yapılabilmesi mümkündür. Örneğin maçın önemine göre belirlenecek sabit bir maçbaşı ücretinin, futbolcunun ilk onbirde başlaması durumunda %100'ü, oyuna sonradan girmesi hâlinde %75'i, kadroda bulunmasına rağmen oyuna girmemesi hâlinde %50'si, millî takıma çağrılmasına rağmen kadroya girememesi hâlinde %25'i gibi bir belirleme yapılabilir. Kulüplere ise, futbolcu başına belirlenecek sabit bir ücretin ödenmesi uygun olabilir. Maçbaşı ücreti yerine, futbolcuya ve kulübüne günlük belirli bir miktar ödeme yapılması da mümkün olabilir.

Yukarıdaki şekilde bir ödeme (yardım) yanında, yapılacak müsabakanın sonucuna göre (galibiyet veya beraberlik durumuna göre) belirlenecek prim ödemesi de yapılabilir. Primlerin para veya parasal değeri olan şeylerle (örneğin otomobil veya ev gibi) yapılabilmesi de mümkündür.

d) Türk Millî Takımlarının yapacakları antrenman, maç veya seyahatlerde futbolcuların kısmî ya da daimî maluliyetlerine veya ölümlerine neden olacak kazalara karşı yaptırılacak sigortaların primleri TFF tarafından ödenir³⁷.

³⁶ Futbolcusu görevlendirilen kulüp, ekonomik zararın tazminini talep edemez (FIFA Talimatı Ek 1 m.2/1); bununla birlikte, sakatlandığı için geçici olarak kulübüne katkı sağlayamayan futbolcunun kulübüne FIFA tarafından tazminat ödenir (FIFA Talimatı Ek 1 m.2/4).

³⁷ FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı Ek 1 m.2/3'e göre, futbolcunun kulübü, millî takım faaliyetleri sırasında meydana gelecek hastalık ve sakatlıklara karşı yapılacak sigorta masraflarını da karşılamak zorundadır.

Kanaatimizce bu hüküm, kulüplere aşırı bir yük yaratmaktadır; kulüp hem futbolcusunun bedelsiz olarak millî takıma vermekte hem de o sırada meydana gelecek hastalık ve sakatlıklar için sigorta yaptırmaktadır. Fakat TFF'nin talimatında olduğu gibi, bu yükümlülüğün kulüpten alınıp federasyona verilebilmesi mümkündür.

Futbolcuların gerek antrenman veya maç sırasında, gerekse bunlar için yapılacak seyahatlerde kısmî veya daimî şekilde malul olmaları ve hatta ölmeleri söz konusu olabilir. Bu tür risklere karşı futbolcuların sigortalanması gerekmektedir. İşte bu sigorta primleri de TFF tarafından karşılanmalıdır.

Futbolcuları koruma altına alan sigortaların, müsabaka öncesi yapılan kamp çalışmalarının başlangıcından, müsabaka sonrası ikametgâhlarına ulaşıncaya kadarki dönemi kapsamı gerekir³⁸. Hatta kanaatimizce, korumanın, müsabaka öncesi yapılan kamp çalışmalarına katılmak için ikametgâhından ayrıldığı andan itibaren başlaması uygun olur.

Futbolcuların kısmî veya daimî maluliyet durumlarında veya ölmeleri hâlinde ödenecek sigorta tazminatı, ödenecek primin miktarına göre belirlenmektedir. Burada, millî takımda yer alan futbolcuların hepsinin ekonomik değeri aynı olmayıp, bazılarının genç veya yaşlı olmasına, mevkiine, oynadığı kulübe göre kulüplerinden aldıkları ücretler veya transfer ücretleri farklıdır. Kanaatimizce böyle bir durumda takımdaki değeri en fazla olan futbolcu esas alınarak, onun kısmî veya daimî maluliyeti veya ölmesi durumunda ödenecek sigorta tazminatına göre diğer futbolcuların durumu belirlenmeli, sigorta primleri buna göre tespit edilerek ödenmelidir.

Futbolcunun sigorta ettirilmemesi, sigorta teminatı kapsamı dışında kalan ve fakat millî takımla ilgili riskler sebebiyle zararın doğması, sigorta tazminatından daha fazla zararın gerçekleşmesi hâllerinde TFF'nin bundan sorumlu olduğu da belirtilmelidir.

C) FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı Ek 1

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Futbolcuların Millî Takıma Çağrılması" başlığını taşıyan 9. maddesinin ikinci fıkrasında "FIFA Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı EK 1'inde yer alan Futbolcuların Millî Takımlara Katılmalarına İzin Verilmesi'ne ilişkin hükümlere uyulması zorunludur." hükmü yer almaktadır. TFF tarafından çıkartılan talimatlar dışında, millî takım görevlendirmelerinde FIFA'nın aşağıda belirtilen düzenlemesine uyulması da gerekmektedir. TFF'nin düzenlemeleri özellikle Türk futbolcuların millî takımda görevlendirilmesiyle ilgilidir. FIFA'nın düzenlemeleri ise, futbolcuların kendi federasyonları tarafından görevlendirilmesinde (yabancı veya Türk futbolcular bakımından) uy-

³⁸ Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Sporcuların sigortalanması" başlığını taşıyan 23. maddesine göre "Millî takımlara seçilen sporcular ile bu takımların teknik kadrolarında yer alanlar, müsabaka öncesi yapılan kamp çalışmalarının başlangıcından, müsabaka sonrası ikametgâhına ulaşıncaya kadar, Millî Takım listesinde yer alan diğer görevliler ise müsabakaya gidiş tarihinden, ikametgâhlarına varış tarihine kadar geçen süre içerisinde her türlü kaza, hastalık ve sakatlanmalara karşı özel sigorta sistemine göre Genel Müdürlükçe sigortalanır."

gulanma imkânına sahiptir. Bu yönüyle tüm ülke federasyonları ve tüm futbolcular için geçerliliği bulunmaktadır. Bu sebeple, söz konusu hükümlere aşağıda verilmiştir.

Millî Takımlarda Futbolcuların Görevlendirilmesi

1 Temel Esaslar

1. İlgili Federasyonun, bir kulüpte tescilli olup vatandaşlığı sebebiyle ülkenin millî takımında oynamaya hak sahibi futbolcularını aday kadroya çağırması hâlinde, kulüpleri onları görevlendirmekle yükümlüdür. Futbolcu ile kulüp arasındaki buna aykırı anlaşmalar geçerli değildir.

2. Birinci fıkraya göre futbolcunun görevlendirilmesi, uluslararası maç takvimindeki tüm uluslararası pencereler için (karş.fıkra 3 ve 4), FIFA Dünya Futbol Şampiyonasının veya FIFA Konfederasyon Kupasının ya da ilgili federasyonun düzenleyen Konfederasyonun üyesi olması şartıyla Konfederasyonların A Millî Takımlarının tüm final müsabakaları için zorunludur.

3. FIFA ilgili gruplarla görüşmelerden sonra dört veya sekiz yıllık bir süre için uluslararası maç takvimini yayınlar. Bunun kapsamına, bu süre içerisindeki uluslararası tüm pencereler girer (karş. fık.4). Uluslararası maç takviminin yayınlanmasından sonra, sadece FIFA Dünya Futbol Şampiyonasının veya FIFA Konfederasyon Kupasının ya da Konfederasyonların A Millî Takımlarının final karşılaşmaları ilave edilebilir.

4. Bir uluslararası pencere, Pazartesi sabah başlayıp sonraki haftanın Salı akşamı sona eren ve millî takımların aktiviteleri için ayrılan dokuz günlük bir süredir. Bir uluslararası pencere sırasında millî takım, uluslararası bir turnuvada eleme maçı veya dostluk karşılaşması olması önem taşımaksızın en fazla iki maçta mücadele edebilir. Maçlar, iki maç arasında iki tam gün olması kaydıyla uluslararası pencerenin Çarşamba gününden itibaren herhangi bir gününe konulabilir (örn.: Perşembe/Pazar veya Cumartesi/Salı).

5. Millî takımlar bir uluslararası penceredeki her iki maçı, aynı konfederasyon alanı içerisinde yapmak zorundadır. Bunun tek istisnası, kıtalararası final maçlarıdır. En azından bir tanesi dostluk maçıysa, her iki maç farklı konfederasyonların alanlarında gerçekleştirilebilir; fakat bunun için her iki maç yerinin havayolu firmasının resmî uçuş planına göre en fazla beş saat olması ve birbiriyle zaman farkının iki saatten daha fazla olmaması gerekir.

6. Uluslararası pencerenin veya 2.fıkraya göre uluslararası maç takviminde belirlenen karşılaşmalar dışında futbolcular görevlendirilemez. Bir futbolcu her yıl sadece bir A-Millî Takımı için final müsabakasına çıkmak zorundadır. İstisnai olarak sadece FIFA Yönetim Kurulu FIFA Konfederasyon Kupası için izin verebilir.

7. Uluslararası bir pencere için futbolcular en geç Pazartesi sabahı görevlendiril-

melidir ve millî takıma yolculukları başlamalıdır. Uluslararası pencerenin sona ermesinden sonra en geç Çarşamba sabahı futbolcular kulüplerine ulaşmak için hareket etmelidir. İkinci ve üçüncü fıkra kapsamında final müsabakası için futbolcular, ilgili müsabakanın başlayacağı haftadan önceki en geç Pazartesi sabahı görevlendirilmelidir ve millî takıma yolculukları başlamalıdır. Millî takımın final müsabakalarındaki en son maçından sonraki sabah, futbolcular federasyon tarafından serbest bırakılmalıdır.

8. İlgili kulüpler ve federasyonlar daha uzun bir görevlendirme süresi veya yedinci fıkradaki düzenlemeden farklı hükümler kararlaştırabilir.

9. Bu madde anlamında federasyonunun kadroya çağırma talebi üzerine görev alan futbolcu, görevlendirildiği sürenin sona ermesinden sonra en geç 24 saat içinde kulübüne dönmekle yükümlüdür. Bu süre, bir başka konfederasyona tescilli kulüplerin söz konusu olduğu millî takımların aktiviteleri için 48 saate kadar uzatılır. Kulüp, futbolcunun planlanan gidiş ve dönüş yolculuğu hakkında, görevlendirme süresinin başlamasından 10 gün önce yazılı olarak bilgilendirilmelidir. Federasyon, maçın sona ermesinden sonra futbolcunun zamanında kulübüne dönebilmesi için gerekeni yapmalıdır.

10. Futbolcu bu maddede belirlenen süreden sonra kulübünde yeniden görev almazsa, FIFA Futbolcuların Statüsü Komitesi, yazılı talep üzerine federasyon karşısında kulübün görevlendirme yükümlülüğünün süresi hakkında sonraki kadroya çağrılmalarda aşağıdaki gibi süre kısaltımına gider:

- a) Uluslararası pencere için: iki gün
- b) Uluslararası turnuvaların final müsabakası için: beş gün

11. Federasyon tarafından bu maddelere uyulmamasının tekrarında, FIFA Futbolcuların Statüsü Komitesi aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bazı uygun gördüğü yaptırımlara karar verebilir:

- a) Para cezası,
- b) İzin süresinin kısaltılması,
- c) Takımın sonraki aktivitelerine bir oyuncunun (ya da oyuncuların) çağrılmasının engellenmesi.

2 Ekonomik Düzenlemeler ve Sigorta

1. Bu ekteki düzenlemelere göre futbolcusu görevlendirilen kulüp, uğradığı ekonomik zararın tazminini talep edemez.

2. Futbolcudan yararlanan federasyon, futbolcunun kadroya çağrılmasıyla ilgili ortaya çıkan fiilî ulaşım masraflarını karşılamalıdır.

3. İlgili futbolcunun tescilli olduğu kulüp, futbolcuyu görevlendirilmesi süre-

since hastalık ve kazalara karşı sigorta ettirmelidir. Sigorta koruması, futbolcunun görevlendirildiği ülke maçları çerçevesinde ortaya çıkması muhtemel yaralanmaları kapsayacak şekilde olmalıdır.

4. Erkek bir profesyonel futbolcu millî takıma katılmış ve uluslararası A-maçındaki görevlendirme süresi içerisinde bir kaza sonucu yaralanmış ve sportif kabiliyeti geçici süreli tamamen ortadan kalkmışsa, ilgili futbolcunun tescilli olduğu kulübe FIFA tarafından tazminat ödenir. Tazminatın ayrıntıları, kulüpler için FIFA Teknik Bülteni – Kulüp Koruma Programı kapsamında düzenlenir.

3 Futbolcuların Kadroya Çağırılması

1. Bir kulüpte tescilli her futbolcu, vatandaşlığına sahip olduğu ülkenin federasyonu tarafından millî takım kadrosuna çağırılması üzerine buna uymakla kural olarak yükümlüdür.

2. Bir futbolcunun millî takımında yer almasını isteyen federasyon, onu içerisinde millî takımın ilgili etkinliğinin gerçekleşeceği uluslararası pencerenin ilk gününden en geç 15 gün önce yazılı olarak kadroya çağırmalıdır (karş.ek 1 madde 1 fıkra 4). Futbolcunun uluslararası bir yarışmanın final müsabakasında oynamasını isteyen federasyon, ona kadroya çağırma isteğini görev süresinin başlamasından en az 15 gün önce yazılı olarak bildirmelidir (karş.ek 1 madde 1 fıkra 7). Aynı zamanda futbolcunun kulübü de, göreve çağırma hakkında yazılı olarak bilgilendirilmelidir. Ayrıca ilgili kulübün federasyonuna davetiyenin bir örneğinin gönderilmesi de, federasyonlara tavsiye edilir. Kulüp, futbolcunun görevlendirilmesini, takip eden altı gün içerisinde onaylamak zorundadır.

3. Federasyon yurt dışında oynayan futbolcularının görevlendirilmesinde sadece aşağıdaki iki şartın gerçekleşmesi durumunda FIFA'dan yardım isteyebilir:

a) Futbolcunun tescilli olduğu federasyonla görüşmelerde başarısız olmalıdır.

b) FIFA'ya karşılaşmanın yapılma tarihinden en geç 5 gün önce durum bildirilmelidir.

4 Yaralanan Futbolcular

Vatandaşlığına sahip olduğu ülke federasyonunun görevlendirmesini hastalık veya sakatlık sebebiyle yerine getiremeyen futbolcu, federasyon tarafından belirlenen bir doktor tarafından tıbbi muayenesinin yapılmasını talep etmelidir. Futbolcunun isteği üzerine, futbolcunun tescilli olduğu federasyon bölgesinde böyle bir tıbbi muayene yapılabilir.

5 Oynama Yetkisinin Sınırlandırılması

Kendisine federasyonu tarafından millî takımında görev verilen futbolcu bu ekin düzenlemeleri anlamında görevlendirmesinin geçerli olacağı sürede ilgili fede-

rasyonun kararıyla bu maddelere göre izinli sayılır ve bağlı olduğu kulüpte hiçbir şekilde oynayamaz³⁹. Oynama yasağı, ilgili futbolcu herhangi bir sebepten kendisi hakkındaki görevlendirmeyi yerine getiremiyorsa veya getirmek istemiyorsa, 5 gün daha uzatılabilir.

6 Disiplin Yaptırımları

1. Bu ekteki her türlü düzenlemeye aykırılık, disiplin yaptırımını sonucunu doğurur.

2. Bir kulüp futbolcunun görevlendirilmesini reddederse veya bu ekin düzenlemelerine rağmen ona izin vermekte ihmal gösterirse, kulübün bağlı olduğu federasyondan, FIFA Futbolcuların Statüsü Komitesi tarafından, kulübün ilgili futbolcunun katıldığı tüm karşılaşmalarda hükmen mağlup olarak değerlendirilmesi istenir. Burada elde edilen bütün puanlar silinir. Kupa sisteminde gerçekleştirilen maçlarda, sonucuna bakılmaksızın rakip takım galip ilan edilir.

3. Futbolcu kulübündeki görevine yeniden dönmekte birden fazla gecikirse, FIFA Futbolcuların Statüsü Komitesi, ilgili kulübün talebi üzerine futbolcuya ve/veya federasyonuna diğer yaptırımları uygulayabilir.

SONUÇ

Çalışmamızda futbolcu ile kulübü ve millî takıma çağırılması durumunda TFF arasındaki hukukî ilişkiler incelenmiştir. Özel olarak futbol seçilmiş olmakla birlikte, diğer spor türleri bakımından da yapılan açıklamalar benzer şekilde geçerlidir. İlgili sporun niteliğine uygun düşmediği durumlarda farklı şekilde düşünülmesi gerekeceği iddia edilebilir. Örneğin çalışmamızda futbolcunun TFF tarafından millî takıma çağırılması hâlinde, aralarındaki ilişki özel hukuka (TFF üyesi olan kulübe yaptırım uygulanabilmesine) dayanarak açıklanmıştır. Fakat farklı bir spor dalında, herhangi bir kulübe bağlı olmayan sporcuların millî takıma çağırılması hâlinde, aralarındaki ilişkinin kamu hukukuna dayanarak açıklanmasının daha isabetli olacağı düşünülebilir. Çünkü bu durumda ilgili federasyonun üyesi olan bir kulüp söz konusu olmadığından, federasyonun üyesi olmayan sporcuya yaptırım uygulayabilmesinin dayanağının -birebir örtüşme de- kamu hukukundaki yükümlü kavramıyla açıklanması gerektiği savunulabilir. Kanaatimizce burada da özel hukuktan hareket edilmelidir. Çünkü burada da özel hukuk hükümlerine tâbi bağımsız spor federasyonları söz konusudur; onların da hukukî niteliği özel hukuk tüzel kişisi (özel bir tür dernek)

³⁹ UEFA ve FIFA tarafından organize edilen millî maçlar çok önceden planlanmakta ve söz konusu tarihlere tüm dünyada yeknesak olarak o tarihlere üst liglerde müsabakalar yapılmamaktadır. Fakat millî maçlar sırasında kulüplerin müsabaka yapması hâlinde, millî takıma çağırılan futbolcunun o karşılaşmalarda forma giyebilmesi mümkün değildir.

niteliğindedir⁴⁰. Nasıl ki bir derneğin faaliyetleri dernek üyeleri kadar dernek üyesi olmayanlara da açık oluyorsa, bağımsız spor federasyonunun yaptığı millî takım görevlendirmesine icabet etmeyen sporcunun belirli bir süre spor federasyonunun düzenlediği organizasyonlara katılmaktan men edilebilmesi de mümkündür.

Hangi spor dalı olursa olsun, sporcunun millî takıma seçilmesi onun bakımından büyük bir onur olarak görülmelidir; sporcunun kulübü bakımından da bir prestij göstergesi olmalıdır. Çünkü söz konusu olan millî menfaatlerdir. Fakat bazen sporcuların veya kulüplerinin bireysel menfaatlerini tercih ettikleri görülmektedir. Federasyon tarafından yapılan futbolcunun millî takıma yönelik görevlendirme çağrısına haklı bir mazeret olmaksızın uyulmazsa, futbolcuya ve kulübe disiplin cezaları verilmektedir; çağrı üzerine kulübün futbolcusunu millî takıma göndermesi, futbolcunun da millî takıma katılması zorunludur.

⁴⁰ Anayasa Mahkemesi'nin bir kararının (2.7.2009, E.2006/118, K.2009/107 (RG.: 19.3.2010, S.27526) karşı oy yazısında görüşümüzü destekleyen şu ifadelere yer verilmiştir: "21.5.1986 tarih ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un bir bütün halinde incelenmesi ve özellikle 4, 18, 19, 20, 30, 31 ve Ek 1. maddelerinin birlikte değerlendirilmesinde; Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olup, genel idare kapsamı içinde bulunduğu, ancak bu Genel Müdürlüğün "Ana Hizmet Birimleri" arasında gösterilen "Spor Federasyonu Başkanlıkları"nın klâsik bir Devlet Dairesi statüsünde olmayıp, federasyon başkanlarının seçimle göreve gelip fabri olarak bu görevi sürdürdükleri, spor federasyonlarının sıkı denetimine tâbi spor kulüplerinin Dernekler Kanunu'na göre teşekkül ettikleri, spor federasyonlarının kurulları ile buralarda görev alacak kişilerin de karma bir yapı gösterip, bunların büyük çoğunluğunun kamu görevlisi statüsünde olmadığı, dolayısıyla itiraz konusu 3289 sayılı Kanun'un Ek 9. maddesinin beşinci fıkrasının 1. tümcesinde ifadesini bulan "özerk federasyonların" klâsik bir devlet dairesi (genel idare birimi) olarak nitelendirilmesine imkân olamayacağı, esasen Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin Devlet'e yüklediği yükümlün yasal bazda bir yansımasından ibaret olan bu düzenleme biçimi dolayısıyla, gerçekte özel hukuk alanına dahil oldukları aşikar olan bu oluşumların bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak değerlendirilebilmeleri imkânı olmadığı açıktır... Özerk federasyonların ifa ettikleri görev ve buralarda görevlendirilen kişilerin statü ve konumları birlikte değerlendirildiğinde; ortada Anayasa'nın 128. maddesinin birinci fıkrasında ifadesini bulan "genel idare esaslarına göre kamu hizmetlerini yürütmekle yükümlü bir Devlet kuruluşu"nun bulunmadığı kuşkusuzdur... Anayasa'nın 58. ve 59. maddelerinin somutlaştırılması çerçevesinde bir hizmet yönünden yerinden yönetim kuruluşu olarak teşkilâtlandırılan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün murakabesine tâbi "özerk federasyonlar"ın ifa ettikleri hizmetin "Devletin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu" bir kamu hizmeti şeklinde nitelendirilebilmesi mümkün olmadığı gibi; bu federasyonlarda görevlendirilen kişileri Anayasa'nın 128. maddesi kapsamında memur veya diğer kamu görevlisi olarak kabul etmeye de imkân yoktur. Dolayısıyla, özerk federasyonların 3289 sayılı Kanun çerçevesindeki statüleri göz önüne alındığında; yapıları, idareyle ilişkileri ve yerine getirdikleri görevlerin niteliği, bunların bir kamu kurumu olarak kabulüne ve ifa ettikleri hizmeti kamu hizmeti saymaya imkân tanımamaktadır."